

SÄADE

3

[Handwritten signature]
H. LEOKE' SE
ARHIIV-RAAMATUKOGUST

V. K. NOORTE ÜHINGU KESKKOMITEE HÄÄLEKANDJA.

Hind 15 kop.

SISU:

P. Peterson: Esimene mai. — **K. Raud:** Noorte pioneeride hümnus. — **Ain Rannaloot:** Õnnetuse hallikal. — **Pioneer:** Boi-skoutid ja noored pioneerid. — **J. Rammus:** Metsa päev. — **Selma Jänes:** Wõidelda usu pimestustöö vastu. — **M. Lindvest:** Punasewäelastele (luule). — **Martin Andersen Nexö:** Loterii rootslane. — **Richard Mering:** Noorsoo Kominterni 4. kongress. — **R-s:** Kolmas üleliiduline W. K. N. Ü. Eesti seksioonide nõupidamine. — **Ed. Aibel:** Töölis-talupoja noorsugu ja füüsiline kultuur. — **Dr. M-ls:** Rakuke, kui elu alus. — **Teadus ja tehnika.** — **Kroonika.** — **Sääsk:** Ühe fraktsiooni sündimine ja suremine. — **Naljad.** **Pildid.**

ERSV TA Fr. H. Krotzwaldi nim.
Kirjandusmuuseumi
Arhiiviraamatukogu

P7619

== NOORSOO ==

poliitika, kirjanduse
ja teaduse kuukiri**SÄDE**

Toimetuse ja talituse:

ЖЕННИГРАД,
Фонтанка № 27

Telefon nr. 533-86

№ 3

MAI — 1924

№ 3

Esimene mai.**H. LEOKE'SE**
ARHIIV-RAAMATUKOGUST

Esimene mai jõudis ja läks.

Ta tuli mitte esimest korda, vaid juba tuhanded korrad. Aga kui töölisklassi Internatsionaali päev torkis ta meie ette 35 korda.

35 aastat tagasi oli esimene mai nõrgaks sädemeks, mis süttis revolutsioonituld töölise ja kõigi rõhutute rinnus walitseva kodanliku vägivõimu vastu. Säde ainult hõõgus.

Säde hõõgus, hõõgus... Leeki ei paisunud kaua aega. Revolutsioonituli ei lõõnud isegi aastate pärast lõtkele. Waitfelt ja rahuliselt avaldas esimesel mail töölisklass oma klassilist vihavaenu kodanlaste ja mõisnikkude vägivalla vastu. Tehti oma ridade ülevaatust, ahwardati oma rõhujaid ainult suusõnaliste kurjustustega.

Säde hõõgus ja ka löömas. Ta löömas Wene töölisklassi ridades, kes ka waremalt mitte ainult waitfelt oma ridade ülevaatust ei korraldanud, vaid ka võitlusridasid korraldas ja ka võitles. Wene „majavägi“, kus töölised tihitigi kasakate ja sandarmite nuutide vastu välja läksid, on selle kõigeparemaks tunnistuseks.

Tekkis sädemest leek. Leek käis üle Venemaa revolutsioonina, suure Oktoobrirevolutsioonina.

Oktoober tegi oma tööd. Oktoober hävitas wana korra ja purustas seega kodanlaste ja mõisniku surwe tööliste ja talupoja kukkumise. Oktoober teostas lõpuliselt rõhutatud rahvatihitide iha ja tahte, — oma elu-aegse ja põlise waenlaste kukutamise. Ta näitas kogu ilmale, et see säde, mis hõõgus ja löömas Wene „majavägi“ suutis säärased tulekeeled tekitada, mis sõid wana korra ja wana korra aluse.

Tööline ja talupoeg on kapitalistlikult ilmas orjaks, kel ei ole õigust sõnakestki oma olemiku ja tulewiku kohta öelda. Ja sel orjade karjal on igal maal oma talitajatad, kes panewad eumast tööliste ja talupoja rüü alla ja täidawad kodanlaste ja mõisniku tahtmist töölise ja talupoegade peetmiseks. Säärasteks talitajatateks on wäikekodanlaste parteid, niinimeiatud sotsialistlikud parteid, kes hoopisalt oma peremeest — kapitalisti — teeniwad.

Et ole nende pikkade 35 aastate wältel need talitajatad küllalt hoopisalt oma peremehe teeninud, püüdes igal pool ja igal ajal töölisti pimestada. Üheks säärasteks päewaks on olnud esimene mai, kui need

talitajatad oma isalikul keelel jekelastid, et imperialistliku sõja ajal ei ole tarwis esimest maid pühitsema.

Mai on võitluspäew. Esimese mai hüüdsõnade all astuwad nüüd tööväe liikmed lahingusse oma klassiliste waenlaste vastu. Esimese mai hüüdsõnade all lähewad nüüd kõigi maade rõhutud võitlusesse kodanlaste vägivalla vastu. Oktoober tegi oma tööd. Ta ei awanud mitte ainult üksikutel, vaid hulladel igal maal filmad, et Wene töölise eeskujul tuleb ka neil wõidelda.

Oktoobri hüüdsõna — wõim nõutogude kätte — mis meil unustushõlma wajunud, sest meie oleme selle teostanud ja weel edasigi sammunud, on praegu kõigi maade rõhutute hüüdsõnaks. Neil on selge, et wõib olla ainult üks lahese: kas kodanlaste ehk tööliste ja talupoegade wõim.

Säde hõõgub ja löömas nüüd igal maal esimese mai ajal. Töölisklass ei saada teda waitfelt ja rahuliselt mööda, vaid wõideldes, tapeldes, nagu tegi seda Venemaa töölisklass waremalt.

Waatamata sotsialistlikkude parteide äraandmistele pääle, waatamata kodanliku korra vägivalla pääle, astus töövägi igal maal julgelt, kindlalt ja wõimfalk unustusele, hoides kõrgel punast võitluslippu. Ja kodanlaste wärisel, wärisel nagu itka, tööväe rakuskäsi nähes.

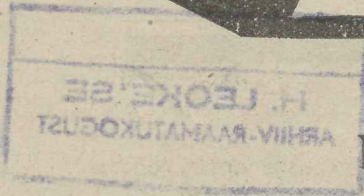
Venemaa töölisklass ja talurahwas, linnaproletaarlaste, külasulaste, tehnikute ja kelmide, kes ostawad oma hälli, nõutoguwõimu hinnata ja kaitsta, andsid üksteisele kätt, kindlustasid omawahelisi sidemeid ja näitasid oma musklistid, oma käewarte wägewust kogu ilmale.

Oktoober on meil wõitnud. Esimene mai on meil oma esialgse tööd teinud, kuid meie ruttame edasi üleilmse Oktoobri poole, mille ees wärisel kodanlaste, mille ees kodanlaste põlved lödisevad, mille ees ta näeb wiirastusi oma liigastest surmatumist.

Mai koondas ja koondab tööväe ridasid ühiseks võitluseks kapitalistliku ilma vastu. Mai kasvatas ja kasvatab noorsugu võitlusjõuks kodanliku vägivalla vastu.

Säde hõõgub ja löömas. Las tulekeeled hõõgu wanakorra alusmüüri esimese mai poolt sütitatud revolutsioonis.

P. Peterson

NOORTE PIONEERIDE HÜMNUS!

(Nagu Internatsionaal).

K. Raud.

Me hävitame orjuskõited,
Me elu loome närtsind maal.
Me — võitlus-mõllus pikse heited,
Me — võidu sümbol sõja ra'al.

Ja me — kes kehvadena
Nüüd ärkand mustest hartsikuist,
Me ühineme hulkadena —
Ja ühte jääme igavest.

Üle ilma on tõusmas
Meie aadete koit —
Internatsionaal, —
Meie vanemate võit. (Kaks korda).

Me — vahetuseks võitlejaile,
Me — väsind jõule uuendus.
Me — karastuseks nõrkevalle,
Me — võidu pant, ta kindlustus.

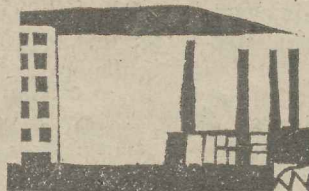
Ja kui peaks värisema lööma
Need read, kes nõrkend võitluses,
Me kõik end valmis ohvriks tooma
Ja lippu viima võidule.

Üle ilma on tõusmas... j.n.e. (kaks korda).

Me — proletaarse keti lülid,
Me noorus — tõkke hävitab.
Me — uue elu pioneerid
Me jõud kõik vana kaotab.

Ju kärgatanud vali kõue,
Kõik mahajäänud ärkavad.
Me järel uue ilma õue —
Kõik töölisnoored tõttavad.

Üle ilma on tõusmas
Meie aadete koit —
Internatsionaal, —
Meie vanemate võit. (Kaks korda).

Reknaäbalal oli asunduse nõutogu koosolek. Võeti vastu resolutsioon, kus otsustati alata energilist võitlust samagomni ajamise ja joomise vastu.

Õhtus sünnitas suurt lärmi ja rahulolematust ühe osa osavõtjate keskel. Suurt waewa maksis nõutogu sekretääril, noorel, tulisel mehel, otsust läbi viia. Kuid läbi ta läks. Õhugi kogutene inimesi leibus, kes resolutsioonile alla kirjutasid. Üks jarnastest oli Willem Heinberg — luetoa tööpois.

— Mhm! — mõtles Willu enesest, — saab näha kuidas see peremehele mõjub. Hoidku oma naht!

Oli laupäev. Kustus weerengu purpur loode kaugel foonil, tumenes taeva süda taga naabri talu. Tuline lõendas eha nagu suure tulikahju puna, nagu priske wärwiplekk kahwatul pildil.

Rahuline oli ja õnnis. Seisis wäljal mustawerene küpse juuli, täiuslik nagu Tisfiani naine, raputades õhtust kastet kõrrestanud põlbudele pruunfilmne ja nobe. Näisid naeratavat isegi õnnide sammeldanud wadalad katused, peitnud eneste alla niipalju mälestusi murelti ja walusaid, niipalju higi ja waewa, usku oma kättesse. Danelise leppimise pagewad wärinad wabistasid hapraid haabade latnu nagu inimese süütut hinge. Minult riisikad siristasid lukustawalt kuulatahes ja lauldes, kuulatadest ja jälle lauldes.

Ule heinamaa wiis käidaw rada kaugemale inimeselt. Ka sääl laulsid ikka uued riisikate parwed. Põhnanawate angerwaksjade wahel heltis klaasine wesi, eesmärgita nirena ekfides üle heinamaa. Sootastede mätta pugenukt, mustas kest niitu tühi küün lõssi wajunud ja lai.

Pimedas küünis istus Zuhani, selg toetatud seinale, käed waheliti rinnale tõstetud. Näis mõttes olewat. Ta nägu oli tõsine, peaaegu kurb. Tuletas meele wiirastust, unistas küünis.

Pime oli. Restel leekis tuli ja heitis weripunaseid warje palkidest seinule, wisates fõrd heleadat walguft, fõrd pehmet kullatawat kuma küünilise näkku, mis oma liikumatuse tõttu näis pronks kujuna. Tuli praksus ja löi heleadat pilli keewa wahu tilkudes tuki otsast. Haudharlikel seisis pada ja selle ümber imeline riist. Sääl olid plektorud mis jookfid kuhugi, oli sõel ja selle all sawitruus. Ühest kõhutast riistast sirgus peen tila lõppew kib kohal, kuhu tilkus midagi.

Need minutid olid Zuhani le rasked. Ta pidi wõitlema endaga, oma südametunnistusega. Seepärast kahtus ta mitte midagi mõtelda. Silmad wiibisid tühjuses. Läbi küüni awause nägid nad lastede peeni okfi nagu lopsakaid juuffid rippuwat. Nähtusid helesinised laibad taewast üffitad, selged nagu süütuse ilmad. Öö sume aur ühes angerwaksjade lõhnaga

tungis läbi harwade palkide. Kuskil õige ligibal kaebas lind hõbeselgelt nagu kofe unistus:

— Güli — güli — güli — güi...

Ja siis weel ligidamal:

— Tüli — tüli — tüli — tüi...

Õtti tundus maa pöruwat. Olets kui teegi lähenenud, wõi olets kui kaugel müristanud. Kõgu küünis hakkas elama. Põõras pääd ja kuulatas, kohtumine filmis. Kest pimedust sündis küüni awauses walge plekk, kust selgus inimese nägu.

— No tere õhtust! Jõudu ka!

Hääl oli tutaw. Zuhani kohtumine muutus rõõmuts, mis sõbralised jooned tõi habemiku näkku.

— Doo... Jõudu tarwis. Tule siisse!

Randadega kolistades tekitab küüni pörandale läbi augu pugenukt inimene ja hõõrub pimedast filmi. See on noormees aastat paarkümmend wana, wäikeste armiga põsel. Kibu kohal sõrmega nipsu lüües põõrab Zuhani poole waljusti matfutades ja hirwitades.

— Mh ja tuline... Poleks uskunud, et sul see nii lahedasti läheb.

Teine noogutas kahjurõõmsalt.

— Ja oled ka nagu õõkull pugenukt kõige tihedamasse padritu.

— Hä-hä-hä... Et teegi haisu minna ei saaks. Ja mis sa mõtled siis, kas on naljaasi õige kätte püntuda.

— Noh muidugi.

— Güli — güli — güli — güi, — kaebas lind juba kaugemal, kõnest eemale kohtutatud. Raskede siluetid süfinesid vastu selget taewast ja näisid olemat imeliselt kaugel. Lilla wari mähtis puud.

Meeeste jutt omas ikka pehmemal, ikka sõbralisema karakteri, kuni muutus üminat. Mehed kui kartnud olets, et neid tuktumad kaksed wõiksid kuulda ja ära anda. Siis kiitafid nad ümber tule kui kats

nõida ümber salafõnase paja, pomisedes wägifõnu rohule, mida keetis katel. Kusagilt wõeti klaasid, suured theeklaasid, mis hellifid tule punas kui oleksid täidetud werega.

— Läheb õige tarwis pääle jauna.

— Katsume.

Kibust walatasse klaasi ja waadatakse laua wastu tuld, enne suu ääre tõstmist. Huuled janused awanewad.

— Sinu terwisets.

— Olgu päälegi.

Kurgusõlmed hüppawad üles ja alla. Tule heitlitul walgel näiwad näod korruga lõpmata wanad, täis meeletuid krimpse ja walusaid grimasse.

— Mh! Jrtis... — ütleb wõõras.

— Jaa, — wastab Zuhani ja sülitab ka.

Sm. W. I. Lenin — õpilasena.

Walatakse uued klaasid. Waja oli ju, sest oli laupäewa õhtu. Aga miks laupäewa õhtul „waja“ oli, seda ei teadnud nad isegi.

Smelik, et täna ei püsinud kuskil Willu. Nagu oleks kedagi oodanud, nagu oleks südamel midagi odra-offana torfimas: nii kiusaw, kärsitu... Kõikides siin ja sääl. Awar ja hele suwipäew nii lõpmata pikk ainult piinas teda. Ei olnud kuhu käsi panna — taera niitma hakata oli natukene wara weel, aga tesa oli juba kinnatud. Witatid ja rehjad olid parandatud ja walmis saetud. Kõik oli tehtud.

Ta juba kolmas fõrd lipjas kõõti, et juua. Mekkis wett ja seisis, mekkis — ja seisis jälle, asjata otsides kõneainet jutuks perenaisega, kes mõitegemisega ametis. Süüdlasena waitis, wahtides maha ja kuulataides perenaise tegevust. Millegiht oleks tahtnud kõnelda — mõni teine mees oleks sellega warstiigi walmis saanud, aga Willu, noh, Willu oli wähe pitaline. Oli mõrratu halb hakata äkki kõnelema.

Kõrd tähendas Ella:

— Mis sind täna õige nõnda jooma ajab?

— Tea mis... Palaw ilm.

Ja sellega lõppes.

Aga juhust ise tuli Willule appi. Noormees istus parajasti trepi kõrwal pingil ja woolis rehapul-lade tagawara, lastes õhtueelise rahu mängida ümber-tatmatu sassis pääl. Päikene rippus juba metsa lad-was walmis punastades wajuma selle taha. Waitu-ses, mis suwidõhtul harilikelt on nii imekaunis ja täie-line, kuuldus karjapoisi pasun.

Rahutuna ja murelisena ilmus toas Ella. Läks üle õue aida ette künkale, kus seisis wähe, käsi filmile tõstes ja wäljade küpewaid sinihalle ja kollaseid kangaid filmides. Murtalt tuli tagasi toa poole.

— Mis sääl on? — uudishimustas Willu.

— Näeh Zuhān... Pole teist jälle. Ütlez, et lähed wäljawähe teed hantima, aga sääl pool ei näitse kedagi olewat.

— Mis ta sääl enam teebki, kui tee juba üleminewal nädalal sai parandatud.

— Kuidas üleminewal nädalal?

— Nõnda neh. Ise ju parandasin. Tegime naabri Mardiga kahe pääle, see nagu raja tee.

— So-oh. Waata, kuidas waletas. Tea kus jälle on.

— Eks see ole teada, kus ta on.

— Lagunud niisuke...

Põõras ümber haawatuna.

Willu aga ei lastnud teda minna.

Uuesti hakkas ta kõnelema kõlaga sumedamaga, sü-gawamaga.

— Kuule wähe! Kui kaugele sa lased selle õige minna? See on ju hull. Täna wiis Zuhān jälle koti rukkijahu minema.

Ella seifatas, hoides Willu otsa waatamast. Ta käsi pigistas põlle serwa, ta filmad tumenesid. Walus oli ja oli magus see tunne, et ütski inimene seisis

talle lähedal, wõttis osa tema waludest, muredest ja hädadest. Olgugi, et see inimene oli... Willu.

— Ma ütlesin küll, et meie niisuguse mudsesse ei saa. Aga ta ei kuulnud, itka wiis. Mõtelgu ometi, mina tee tööd ja püüa, aga tema wõtab ja wiib. Peremees? Mis peremees! Kas see on kellegi tegu? Niisugune... niisugune...

— Mis mina sinna parata wõin.

— Muudugi mõid. Mõts ja külgnõukogule ei teata? Kas see ei aitaks? Do, küll see mehele aru pähe tooks, küll see aitaks.

— Ei! Ma... ei taha. Eht parandab ta meelt enne. Ma... ma ei kannata seda häbi. Las' olla!

— Mis häbi? See on meie kohus; wali kohus. Kui mitte sina, siis mina.

— Ei, ei. Kuula mind, kuula. Ta muutub weel eht...

— Ei muutu see mees enam naljalt. Hääga on teda mõimata arstida. Kuid olgu! Sarnasel korral ei ole mind siin enam kaua. Tehke siis, mis ise tahate.

— Willu, jäta nüüd järele...

Naine seisis tema ees ripsmete wärisedes üle tõkiste filmade.

— Mis sest siis peab tulema? Mõtle. Mina ei lasse end narrida. Lähem ja kõik.

— Willu! Ara nüüd weel mine. Meie ei saa finuta. Mis me teeme finuta. Wiljakoristamine on weel ees ja... Olgu weel tulema puhkepäewanigi.

— Mis siis?

Sulase hääles tundus järelandew noot.

Ja filmi maha liües hääldas naine pehmelt:

— Siis... Jää!

— Hää küll!

Ja läbi hammaste nagu asjata maha surutud sohin: „Kuradi naine.“

Jälle bö tindise kätte all sündis midagi. Nõnga Peetri aidas kahisesid õlekubud, mida salwede ja firrstude wähele paigutanud peremees bathanaali mõ-nustamiseks. Tünnil punetas lamp nagu pimeduse kahwatu film. Pidutses raswane naer ja plaksusid kaartid.

Sarnased ssteenid sündisid itka salaja, pimeduse peidus. Ülestufete tõttu oli palju äraandjaid. Nad nuuskisid üles kõik peidetud ukseid, tungisid tumedamasse ukse ja tabasid kõige ootamatul momendil. Kõla-nõukogu oli omanud sarnase kardetawa wärwi, et pol-nud ilmas midagi kohutawamat, kui nõukogu sekretääri protokolleeria fulg.

Wolli roninud firrstu kaanele, kükitas sääl nagu kuff õrrel eht nagu palwetaja juut, wehtides kättega üle teiste pääle. Joojate ergutaja oli Zuhān, kes tüsedasti lärmitses, nähes tuntawalt purjus olewat.

— Zuhān! — karjus Wolli ülalt, — mis ma sulle ütlen, sa oled üts-ks suur õh... üks suur...

— Mine kurat põrgu.

Enno ja Peeter tugenud sõbraliselt üksteise najale, istudes pahnas, seljad vastu kirstu, ninad koos.

— Meie oleme ikka hääd sõb'ad olnud...

Ültalt walab aga Wolti oma sappi Suhani pääle, hirmitades ja karjudes.

— Suhani! — lõugab ta, — ja oled üks suur lambapää. Mõne mees! Sa waata järele kuidas su naine õh... sulasega ringi jootseb. Kuradi lugu päris.

— Lõuad pea! Lora. Ma sulle näitan, ah? Kas tahad?

— Hä-hä-hä... Ei noh ma niijama. Hä-hä-hä...

Ennol ja Peetril käsil saladused. Wiimane räägib poolwaljult:

— Tema waatab ja waatab. Ei ole. Et kuhu ta sai? Kas pole lugu. Et wast ikka oli alles, — nüüd korraga netu. Hi-hi-hi... Waatab minu otja. Noh, mina ajan rinna ette ja filmad pungi. Kes tohib ütelda, et mina mõtsin! Hi-hi-hi...

Atki wäljast kuulub hää nagu kraabits keegi ust.

— Eit! — ahwardab kirstu kaanelt Wolti ja wibutab Peetrile rusikat. Suhani jõllis filmad pöörduwad uksele.

— Mis kurat! Tuul.

Waihtes jääb wäljas.

Döl sel juukse meeletuseni, wiimase pügalani, mõistuse kadumiseni. Enno ja Peeter lamawad põrandal purukslõõdnud klaasid kõrwal. Suhani on kukunud seljanajatile tünnile keft põrandat. Ta sonib ja

näeb wiirastusi. Pünases walguses ümises ta werise nägemusena.

Põrandal olejad norstamad. Kirstu kaanel tuktub tuktudes nagu tellapendel Wolti. Kaldub allapoole, kaldub, nõskatab siis ja tergitab pääd, kuid wajub külje poole. Pomiseb midagi.

Atki libiseb ta kirstu kaanelt ja prantsatab maha, tõugates kuferpalli tiinni. Lamp kufub ja kustub. Suhani awab filmad, ta tahaks sõimata, kuid rammetult langewad laod. Wolti sülitab ja, leides et külje all on õlekubu, jääb rahuliselt lamama. Waihtes mõtab maad.

Kohelised wiirastused täidawad aita. Nad on kama oodanud wäljas, nad on kama hiilinud ukse taga. Nüüd kargawad nad sisse ja tantsiwad uduist tantju, rõhudes meeste rinde weripunaste nägemustena, lämmastades hingamist nimmastawa winguga. Dö on nagu igawene needus Nõnga talu aida kohal.

Ja kama asundus magab, mureta magab, lõõwad sahtlised lõkkes aida räästast wälja ja jootsewad üle katuse sabu lehmitades nagu noored kufed. Tumehall suits tõmbab laiad keerud üle taewa. Pratsuwad põlewad palgid.

Palawikuliselt hulub tulitahju kell.

Döl sel päästeti neli meest tulesturmast ja mõeti kohaliste mõimude poolt kinni.

Ain Rannaleet.

Ülevenemaalise Eesti noorte konverentsile 10. aprilliks 1924 a.

Kallid seltsimehed! Teie olete täna endid kogunud siia, et oma saatust üheskoos jagada ja arutada oma minevikust ja tulevikust.

Meie, Nurmekunde noorte pioneeride rühm, tervitame teid vaimus ja soovime teie nõupidamisele hääd õnneliku kordaminekut. Teie lähete eel ja meie tuleme järele ja ühisil jõul ja nõul purustame selle wana äraiganenud ilmakorra, ja mõistuse ning õppimise teel ehitame uue. Et aga oma eesmärgile jõuda, peame õppima ja õppimisega saame tugevaks oma vaenlaste vastu, kus meie rammu ialgi ei raue. Sellepärast

olgu ja jäägu meie lipukirjaks: „Ole valmis, ole hoolas! Edasi, kuni inimesesugu on vabastatud orjakütkest. Elagu rahvusvaheline Noorte Internatsionaal!“

Tervitades:

S. Krass, H. Tohert, A. Tiitus, V. Siimann, V. Käär, P. Hellart, V. Pöld, A. Siimann, R. Heinmann, I. Kõl, E. Rist, L. Rist, L. Peet, E. Allik, J. Lindebaum ja R. Jaamu.

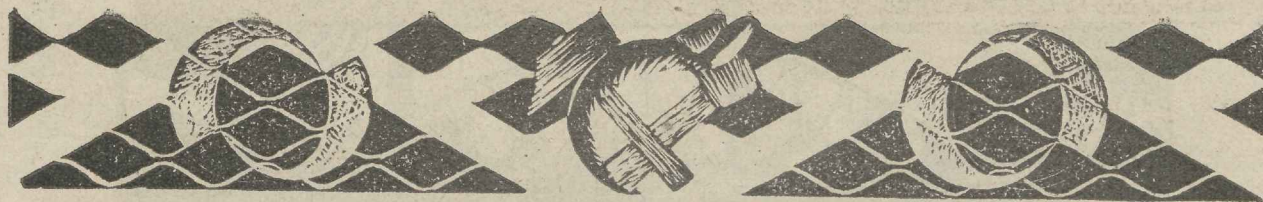
Rühma Vanema eest: V. Siimann.

Sekretäär: F. Rist.

Organiseerija: Pull.

Nurmekundes, 3. aprillil 1924.

BOI-SKOUTID JA NOORED PIONEERID.

Iga klass, kes oma huvides tuleviku tahab kindlustada, peab ka oma tulevase põlve kasvatustöö üheks tähtsamaks ülesandeks säadma.

Kodanlik klass, kes aastasadade jooksul töörahva hulka sisid oma ahelates on pidanud, algas juba aegsasti laste organiseerimise päale suurt rõhku panema. Päale koolide asutas ta massilised laste organisatsioonid, boi-skoutide rühmade näol, mille siht oli töörahva lastest kasvatada kuningate, kapitalistide, mõisnikkude ja rikaste kaupmeeste jumaldajaid, selle riigi korra truid teenijaid, keda võiks oma rõv-sõdades nurisemata verd valama saata. Boi-skoutide hüüdsõna oli: „Ole valmis“ see tähendas, ole alati valmis oma kurnajaid toetama, ja kui vaene rahvas julges häält teha, omale eluõigusi nõuda, siis ole alati valmis neid maha suruma.

Viimase aja suured sündmused, imperialistlik sõda ja Venemaa proletarne revolutsioon, kiirendasid hiigla sammul kogu maailma töörahva revolutsioonilist liikumist. Ühes laiaide töörahva hulkade koondamisega oma partei ümber, võtab ka ikka laiemat pinda noorsoo ühingu ja töörahva laste liikumine.

Kodanlik laste organisatsioon boi-skoutid, millel veel mõni aasta tagasi läks korda tuhandeid töölis-talupoegade lapsi pimestada, kaotab oma jalgealuse.

Sinna jäävad ainult väiksed grupid fascistide ja üleüldse rikaste lapsid. Selle asemel alaliselt kasvab töörahva laste liikumine, — noorte pioneeride rühmad igal maal. Saksamaal on noorte

pioneeride rühmad üle 30 tuhande lapse, ja samuti on ka tugevad noorte pioneeride rühmad teistes maades: Norramaal, Prantsusmaal, Soome-maal, Inglismaal, Itaalias jne.

Nõukogude Vabariikide Liidus, kus ei vehi politseiniku mõök noorte pioneeride kaelas, vaid riiklik võim on töörahva käes, kes ise õige suurt hoolt kannab oma laste kasvatuse eest, on noorte pioneeride organisatsioon kõige suurem ja tõmbab oma alla üle 50 tuhande noore pioneerid.

Noorte pioneeride ritta käivad lapsed 9—14 aastani. Seisavad koos 8 inimeselistest gruppidest, 4 gruppi moodustavad rühma. Kogu organisatsioon on isetegevuse alusel; oma hulgast valitakse grupi juhatajad, päale seda on rühmade juhatajad, kasvatajad, vanemad pedagoogid. Kõikide maade noortel pioneeridel on ühine siht ning ka hüüdsõna „Ole valmis“.

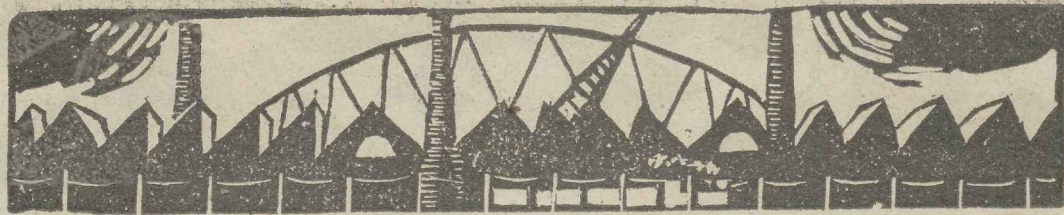
Kasvatada töörahva lastest arusaajaid inimesi, revolutsioonäärise, kes alati on valmis ja oskab töörahva huvides võidelda, töötada. Nendes maades, kus veel valitseb kodanlik klass, sääl on noortel pioneeridel ülesandeks endid ette valmistada, et alaliselt uusi värskeid jõudusi anda kom. parteile ja kom. noorte ühisusele, kelle ridadest revolutsiooniline võitlus kapitalistide ja mõisnikkude vastu palju ohvrid nõuab.

Nõukogude Vabariikide Liidus, kus võim juba töörahva käes, on noorte pioneeride ülesanne õppida looma uut töörahva ühiskondlikku korda.

Pioneer.

Esimene Eesti noorte pioneeride grupp Tveri kub., Konkovos, Nurmekunde Eesti asunduses.

METSA PÄEV.

Maikuu on käes, meie V. K. N. Ü. organisatsioonidel seisab ülesandena ees läbi viia maikuu jooksul metsa päeva kõikides Vabariigi Liidu osades, millisel on ja saab ka tulevikus olema suur tähtsus Liidu rahva majanduslikus elus. Et kõik noorsoo massid metsapäeva tähtsuse ja tema ülesannetega kursis oleksid, selleks jääb V. K. N. Ü. liigetel kohustuseks tema tähtsust ja ülesannet selgitada laialistes tööliste ja talupoegade massides.

Meie kõik töölistepere liikmed omas suures enamuses oleme nõukogu Vabariikide Liidus liig vähe metsa tähtsuse küsimuse käsitlemisele rõhku pannud. Kui meie siin küsimuse järgmiselt üles säeme: kas mets oli tööliste-talupoegade valitsuse kindlustamises kaasaitajaks? — siis leidub väike arv neid seltsimehi, kes oskavad otsekohe selle küsimusele vastata. Kui meie aga vaatleme kodusõja minevikku, siis näeme, et mets on olnud üheks suureks kaasaitajaks meie võit-

tudele kodusõjas. Kui kodusõja päevil nõukogude vabariik oli kapitalistlike riikide poolt blokaadi all, meid ümbritsesid raudrõngana Vene valgekaardlaste banded, siis olid meist äralõigatud tähtsamad küttagavarad: Dooni ja Uurali põleva kivisöölademed, Baku naftahallikad jne. Siis ähvardasid tehased, vabrikud, raudteed kütte puudusel seisma jääda. Mis oleks olnud selle tagajärg, kui meil ei oleks olnud metsa tagavarasid? Tagajärg oleks olnud käegakatsutav; terve tööstus oleks seisma jäänud, sadanded ja tuhanded inimesed oleks langenud külma ja nälja ohvriks. Venemaa töölisklass oleks võitluse kaotanud. Selle võitluse kindlustas mets. Metsa küttega töötasid peaaegu kogu kodusõja ajal tehased, vabrikud, liikusid raudteedel vedurid, need kõik täitsid eestkätt võitluse ülesandeid. Niisama olid võimaluse järele varustatud kõik kodanikud küttega.

Kokkuvõttes võime öelda: mets on täitnud määramatat suuri ülesandeid Venemaa töölisklassi võitluse ajaloos, niisama ka rahvamajanduses. See pärast mitte ükski noortel, vaid ka vanematel töörahva hulkadel on vaja tundma õppida metsa tähtsust ja Nõukogude vabariikide Liidu metsaasjanduse poliitikat. Selle poliitika selgituseks ärgu olgu mitte ükski üksikud metsa päevad iga aasta maikuudel, vaid alalised V. K. N. Ü. liigete järjekordsed ülesanded.

Metsapäevade läbi viimiseks on V. K. N. Ü. valla organisatsioonid, kellele ülesandeks on korraldada, rida loenguid ja aruandeid tähtsamate küsimuste üle:

- 1) Metsa tähtsus rahvamajanduses.
- 2) Nõukogude valitsuse metsa poliitika.
- 3) Mets talupoegade elus.

Nende tähtsamate küsimuste käsitlemisele tuleb metsa päevadel asuda, selleks tuleb kaastööle tõmmata maa- ja metsatöölise ametühisuse liikmeid, vanemaid partei seltsi-

mehi. Taha igalpool eeltöid, et nende küsimuste käsitlemisest osa võtaksid laialised noorsoo ja vähemate talupoegade massid.

V. K. N. Ü., kes eestkätt V. K. P. kõige lähemal seisab ja revolutsiooni kaitsjate eesrinnas sammub, tema liigete energilisel jõupingutusel ja kaasabil tuleb nõukogude metsaasjanduse poliitika praktilise külje teostamisele asuda.

Maharaiutud metsa asemele peab saama külvatud uus mets. Organiseerida klubide, koolide ja lugemistubade juure maal uusi istandusi. Viia läbi parkide ja tähtsamate metsatükkide puhastus jne.

Kõike seda ülemal ettetoodud tööd on vaja läbi viia V. K. N. Ü. enne suvist põllutöö algust kreisi komiteede juures moodustatud komisjonide ja metsaasjanduse osakondade asjatundjate juhatusel ja näpunäitel. Kõik töö juure! Noored pio-

Teine ülevenemaaline V. K. N. Ü. Eesti sektsioonide nõupidamine Moskvast, 10. apr. 1924 a.

neerid, noored, keda esimesena punaväkke kutsutakse, teise astme töökooli õpilased, ka teie kaasaabi on suure tähtsusega. Tõmmake endaga kaasa ka teie tööliste ja talupoegade noorsoo hulkasid. Noorte ülesanne on eestkätt kaitsta ja kasvatada metsa. Õppige tundma neid rikkuseid ja varasid, mis sisaldab endas mets Nõukogude vabariikide Liidus. Nende varade hindamise päevaks peab saama laialises mõistes metsa päev.

Meil, eestlastel, on see küsimus pisut raskem. Igalpool ei suuda meie seda iseseisvalt läbi viia, silmaspidades, et puuduvad kohtade pääl vastavad jõud. Sääll tuleb seda Vene seltsimeestega ühiselt teha. Kus aga võimalik, eestkätt koolide, klubide

ja lugemistubade juures, iseseisvalt läbi viia. Selleks tuleb ära kasutada kõiki neid materjaale, mis möödunud aastal maa organisatsioonidele saadeti. Kes aga neid juhtnööre ja metsa päeva läbiviimise materjaale ei ole saanud, sellel tuleb pöörata kohtade pääl metsa päeva korraldava komisjoni poole.

Ärgu olgu ühtegi kohta, kus metsa päeva läbi ei viida. Ärgu jäägu ükski noor asunik-eestlane külmalt päältvaatajaks, vaid tehku mis võimalik. Metsa päevaga hakkame teostama Nõukogude vabariikide Liidu metsa poliitikat ja kindlustame rahvamajandust.

J. Rammus.

VÖIDELGE USU PIMESTUSTÖÖ VASTU.

Noorte konverentsil säeti küsimus üles usuvastasest agitatsioonist ja propagandast, kus üht kui teist tarviliseks tunnistati ja kohustati seda ellu viima. Siitamaani pole aga midagi sel alal tehtud. Meie asutustes puuduvad jumalasalgaajate nurgad, usupühade hooaeg läks tähelepanemata mööda.

Hoolimatust usuvastase agitatsiooni ja propaganda vastu põhjendatakse sellega, et meie noored kas vabrikuis või koolides ei ole usklikud, neid agiteerida tähendaks lahtist ust murda, tonti peletada säält, kus teda olemas ei ole.

Muidugi ei kahtle me selles, et meie noored usuvastased on, et nad usukõntsa enesest maha raputanud, kuid siin on päevakorras hoopis teine küsimus.

Pääle organiseeritud, klassiteadlikkude noorte on meil organiseerimatud noored ja mitte ükski noored, kes tihtilugu usulistest eelarvamistest vabad ei ole; koguni selle vastu, toetavad igasuguseid pappe ja palvevendi, mille üle siit ja säält asundusest sõnumed tulevad.

Meid enamlasi süüdistatakse selles, et me isegi inimese kõige pühamat asja, usku, rahule ei jätvat, seda „puhtvaimlist“ nähtust, mis maapäälsete asjadega tegemist ei tee. Usku lähemalt vaadates näeme, et tema tegevus aina maapäälsete asjade ümber liigub, et taevast maapäälsete asjade ajamine ainukeseks tööks on ja veel enam, usk täieliselt kurnajate klasside tööriistaks oli ja on.

Usk ise on pärit kurnamise ajajärgu algusest, ta õigustab rõhumist ja õiglusetust.

Jumal on isand, maa ja taeva valitseja, inimene on ta ees põrm, kel oma arvamist olla ei tohi, ta peab roomama valitseja ees. Isegi mõtted loeb see isand, pimedas, müüride taga näeb

ja kuuleb teda, nii et ka salaja rahulolematust avaldada ei tohi. Piirita ja ahne on ta andide pääle. Kui vaene lesk oma viimase veeringi ohvri kiristu pani, siis oli see suur teene issanda ees, sest lesk oli kõik oma varanduse annud.

Kuid mitte ükski taevast isandat ei käse usk karta, vaid „iga hing heitku ülemate alla, kel kõige ülem meelevald on, sest ülemad ep ole muud, kui jumalast, kes ülemate vastu paneb, paneb jumala sääduse vastu“ (Pauluse kirjadest).

„Meie peame jumalat kartma ja armastama, et meie omi vanemaid ja isandaid ei põlga ega vihasta“ (5 käsk).

„Teie sulased kuulge oma isandate sõna kartuse ja värisemisega“ (Paul. raam. Eves., 6 pt. 5 s.).

Orjuse õigustamine igal pool. Ja seda mitte ainult õpetuses, vaid kirikhärrad jutlustasid ja jutlustavad seda kantslist. Teoorjust õigustasid nad jumala tahtmisega — „kes on pandud orjama, see orjaku hää meelega“. Mõisavanemaid peab austama, häämeelega nende käsku täitma, neid armastama. Kirikhärra oli ise mõisnik, kelle peksupingil mitte vähem ei piinatud inimesi, kui iga teiseigi mõisniku juures.

Ori ei tohi siin maapääl nuriseda, see on patt, vaid peab kannatama kõiké hää meelega, sest taevast saab tasu. „Usuisa“ Martiin Luther nõudis, et mässajaid talupoegi hävitataks kui hulle koeri.

Orjameelt ja alandust kasvatati koolides lastele maast madalast sisse. Tsaariajal oli õpekas, eriti algkoolides, pääosa usuõpetusel, inspektori kõrval käis kooli katsumas kirikhärra, kes palju teravamini õpetöö järele valvas ja käskude pähe tuupimist nõudis.

Kui kõrge moraal usuõpetusel on, seda võib piiblist igaüks järele vaadata Moosese käsuõpetuses, patriarhide tegudes, kus verise kätemaksmise säädus, võimkonna kitsapiirilised huvid, toorus ja met-sikus valitsemas, niinimetatud vanas sääduses, kurjavaimude inimeses püsimise, imetegude ja unenägude usk uues sääduses. Lasti 10-ne aastaseid lapsi salmisid pähe õppida, nagu „Sest kõik, mis maailmas on, lihahimu, silmahimu ja elu kõrkus, ei ole mitte isast, vaid maailmast“ (Joan. 2 pt. 16).

„Südame seest tulevad välja kurjad mõtlemised, hoorajahid, vargused, valetunnistamised, teotamised.“

Kõik see näitab, et kellegil, ei vanal, ei noorel ei tule kahetseda kiriku lahutamist riigist ja ühtlasi koolist, vaid ainult tervitada.

Kirik, kui hulkade pimestaja, tarvitab selleks kaht viisi. Ta rehkendab olukorraga ja võtab selle järele taktika liini. Eesmärk on aga üks.

Esimene viis on otsekohene hirmutamise taevase hirmuvalitsejaga, kes mässava orja pihuks ja põrmuks teeb, vaeva aga kätte tasub, kõik maapäälne elu on üleval taevas ette korraldatud ja orjal ei jää muud kui „tee tööd ja palu jumalat“.

Isiklikud, väiklased jumalad tegutsevad ses ühiskonna kihis, kus valmistamisjõud visalt arenenud, inimene enam-vähem täiesti looduse mõju all ja järjeliselt teadus vähe arenenud. Siin jat-

kub habemikust jumalast ja sarvilisest peletisest, et oma seisukorra üle järelmõtlemist ei tuleks.

Teine asi on, kui ühiskond juba arenenud, looduse üle juba teatud võit saavutatud ja töörahvaski enam looduses mingisugust kõrvalist juhtivat jõudu ei näe. See on tööstuses enam arenenud maades. Siin sobib kirik, kui visa organisatsioon, ka muutunud tingimistega. Ta ei kuulata enam ei jumalat, tema poega ega kuradit, vaid mingisugust kõrget mõistet, kes küll isiklikult iga inimese ellu ei tungi, kuid kes tervet ilma ikkagi kui süsteemi juhatab.

Ka siin on eesmärk selge. Tahetakse ühiskondliku korralduse viletsusi, mis paratamata kapitalistlikust valmistamisviisist välja kasvavad, selletada üliloomulise jõuga, mida inimene muuta ei saa, et rõhutatud kihid ei hakkaks uurima valmistuse korda, ega teda omal jõul muutma. Kapitalistid annavad suuri summasid usu alalhoidmise ja arendamise päale. Eriti panevad nad rõhku Wenemaa töörahva ja talupoegade patustpöörmise päale, kuulutades „vaba usku“.

Missugune ka usk ei oleks, isikliku jumalaga või ilma, tema eesmärk on kurnamise alalhoid ja meie kuulutame sõja niihästi jumalatele kui ka usule üldse.

Selma Jänes.

PUNASEWÄELASTELE.

(Mälestuseks kaasvõitlejatele mineviku päevilt.)

Teil aegade murrangul võitluse tormides
tugeva kaljuna kasvasid väed,
vaprades võitlustes vabastes orjusest
töörahvast valla — ei väsinud käed.

See võitlus on kangelust, visadust nõudnud,
ta paljugi elusid riisunud veel.
Ei siiski karm tormide kaisutus jõudnud
murda teil tungimist priiuse teel.

Kus valdanud vägivald aastate sajal
ja rõhunud rinda pilk orjuse õõ,
säääl võidule jõudes teil uuselu rajal
nüüd ühiselt edeneb vennalik töö.

Küll lõppesid ägedad võitluse ajad,
ei niisuta veri nüüd emakest maad.
Kuid südames kostma jäänd mälestuskajad
neist päivist, mil võitsite priiuse raad.

M. Lindvest.

LOTTERII ROOTSLANE

Martin Andersen-Nexö

(Järg.)

Rootslane sõi heeringaid kartuliga ja siis pudru piimaga. Nüüd istus ta siin ja laskis küünla tules sulafatud vaigutilkasid oma haavatud kätele; naine seisis tema kõrval ja hoidis küünalt. Kui vaik tilkus punasele, verisele lihale, krimpsutas ta nägu. Keegi ei lausunud sõnagi. Ja millest tarvis kõneldagi, kui niipalju aastaid üksteise kõrval sammud. Kuid nüüd oli midagi, mis mõlematel pääs keerles — loterii pilet.

— On see kallis? — küsis viimaks naine, ilma edaspidiste põiklemisteta. Mees teadis aga väga hästi kuhu ta sihib ja ta algas haruldase sõnarikkusega seletama, et see on veerand piletit, et sellegi poolest teised inimesed sugugi neist paremad ei ole, kuid võtavad terve pileti ja mõned isegi mitu tükki. Ta unustas aga, et selle oli loonud ta oma ettekujutus.

Naine ei julgenud teha mingisuguseid märkusi, kuid mees märkas väga hästi, et ta mures on, kas saavad nad ilma selle rahata läbi. Selle juures ei olnud tal sugugi lusti seletada, et kõik väljaminekud tema enese kanda jäävad.

— Kas ei ole see mitte patt meie poolt — oleme ju ometi nii vaesed? — küsis ta uuesti.

— Ei või olla see patuks, kui seda avalikult kogu ilma ees tehtakse — ütles mees tehtud kindlusega.

Ah, naine teadis ju ka midagi, mida avalikult kogu ilma ees tehti, kuid mis siiski hää ei olnud. Ta ei suutnud aga meele tuletada, kus see oli kirjutatud, ütelda seda aga oma otsusena — ei kõlvanud talle. Nii vaikis ta ja nad läksid voodi.

Hommikul ärkas ta, nagu harilikult, kell neli.

Naine keetis juba kohvi ja kuni mees jõi, pakkis ta einet kasti. Söögist pidi j tkuma terveks päevaks, sest kivimurd oli pool penikoormat mägedes. Ta lõikas rohkesti leivaviilusid, võttis siis roheline pudeli ja läks sellega kööki.

— Ma ei taha viina ühes võtta! — hüüdis ta naisele täie suuga järele. Et naine aga ei kuulnud, siis laskis ta tal minna ja jatkas söömist.

Natukese aja pärast ilmus naine veerandliitrelise pudeliga tagasi.

— Ma ütlesin, et ei taha mingisugust viina! — ütles ta segaselt ja vangutas selle juures pääd.

— Miks sa ei taha? — küsis naine kohmetuses, sest valades mõtles ta just, kui kalliks see puskar siiski läheb.

Mees ei ütelnud enam midagi, vaid tõusis püsti ja tegi minekut.

Naine aga seisis ja ei teadnud, mis teha. Kui sagedasti oli ta mehele hinge põhjas viina pärast etteheiteid teinud, mis nii kallis on ja eneses mingisugust toitvust ei sisalda. Mitte selle pärast, et viina osteti tema ja laste kahjudes, — o, ei, ta oleks selle eest mehele parem liha ostnud, sest ta oli ometi selleks, kes kõige nende hääks omal nahka maha kisub. Ja nüüd peab ta pöörasesse lumetuisku minema ja tal ei ole mitte tilkagi oma viina kaasas.

— Võta siis ikka kaasa! — ütles ta. — Õlu külmab ju pudelis lõunaks ära, ja söök külmab, siis on sul vähemalt viin, mis ära ei külma.

Mees võttis ahju päält kuivanud õletuustid ja pani nad tagasi kingadesse, kuid ei lausunud sõnagi.

— Ja, ühes võtma pead sa igal juhtumisel, sääal void sa juba juua ehk mitte juua, nagu tahad, — ütles naine otsustavalt; selle juures pani ta pudeli söögi juure ja keeras kasti kinni. Siis läks mees minema.

* * *

Rootslane oli sellest inimesteklassist, kes rohkem leiba kui liha söövad, kes enesele paksud leivaviilakad lõikavad, et kokku hoida rasvaainetes ja riidestavad ennast jämedasse puldanisse, sest et see kõige rohkem vastu peab. Vaevalt ämar, kella kolme-nelja ajal, lähevad need inimesed oma viletsates riietes tööle. Lõikav tuul ajab neile läbi puldanist riiete peent lund kuni kontideni, lumi tungib läbi puukingade lõhede, lumi tungib kõikidesse nurgakestesse, sulab jalgade soojusest ja teeb jalad märjaks.

Kuid ometi on see käimine muust ikkagi parem. Kui töökohale jõuad, tuleb karedate puldanist kinnastega kividelt öö jooksul sadanud lund

puhastada ja päev külmadel kividel istudes mööda saata. Käed on tegevuses vasaraga, neil ei ole raske soojendada ennast ja ülemist keha osa — sagedasti isegi nii, et higi jookseb. Kuid alt tungib külm ja valdab mitte töötajaid keha osasid. Aeg lendab, tuleb eine, lõuna ja õhtutoodangu võtmine, kivilõhkuja tõuseb püsti, läheb kõikuvate sammudega, kõverate põlvedega oma kasti juure, mis jäetud üldisesse puukuuri. Söök, milleks on leivaviilakad võiga ja võib olla ka õhukesed juustu ehk vorstiviilakad, on kõva ja külmetab hambaid. Odav õlu, on tööpoolest oma tumeda värvi alles hoidnud, kuid ei voola janu- nevasse körisse — see on omandanud materia kolmandama vormi, kõva. Siin ilmub nähtavale pudel ollusega, mis ei külma ja ei jääta hambaid, ja soojenenud tööline läheb uuesti omale kohale külmetama.

Rootslane läks kivimurru kaevanduste poole komberdades ühelt poolt teed teisele poole, et mööduda enam kahtlastest lumehangedest ja toetas aeg-ajalt seinde vastu, et raputada puukingi ehk koputada raudpolte lumest ja mõtles ühte ja teist.

Tema on siiski vahva, see tema naine — tahab mehele hääd teha. Enne paistis temast alati, nagu oleks viin surm, kuid nüüd, kui kõike arvestada...

Uulitsa lõpul viskas lagedalt väljalt tormav tuul talle teravat lund vastu nägu, nii et ta peatama pidi jääma ja tagasi vaatama. Surnuaia värava juures seisis ta varjule — on aga ilm! Kui see nii edasi kestab, ei ole töö kivimurru sugugi nii mõnus. Lumi katab ju kivi enne, kui vasaraga hoopki saad anda. Teised arvatavasti täna ei tule, ta ei näinud kedagi neist uulitsal. Kuid nad ei mängi ka lotteris!..

Ta läks tööle oma pileti hääks.

Päale sarnast otsust tundis ta iseenese vastu täielikku austust — kas ei läinud ta igal juhtumisel! — Austust, mis tasu väärt. Ta avas kasti, et kinnitada ennast edaspidiseks käimiseks suutäie viinaga. Tõsi, tal oli väga hästi oma eilane kindel kavatsus meeles, kuid nüüd on ometi temaga tema pudel. Korruga kahetses ta aga oma tegu. Tema naise poolt oli muidugi armas, et sundis pudelit ühes võtma, kuid ei tohi teiste häädust kurjasti tarvitada. Kui aga kord teatavale otsusele jõuad, siis... ta haaras otsustava liigutusega oma rohelise pudeli kaelast kinni ja viskas selle kõrgele õhku.

Siis seisis ta aga mõni sekund kivinenuna ja kuulatas kuhu see kukkus. Ta kuulis selle kukkumist oma lähedale lumme, kuid pimeduse tõttu ei võinud ütelda kuhu see kukkus, teadis ainult, et pudel katki ei kukkunud. Ja, rumal on seda ometi niiviisi jätta! Võis ju seda ikka enesega tööle ühes võtta, kuid mitte juua, siis näeksid ka teised, et ta seda omal hääll tahtmisel

teeb. Ei ole ka sugugi halb, kui alati käepärast on suutäis piiritust — näituseks, hiljuti, kui Linquist omal sõrme haavas ja peaaegu meelemärgusega oli. Ja tööpoolest, ühtki sarnast tilgakest... ja ta hakkas rohelist pudelit otsima. Kuid ei leidnud ja läks edasi kivimurdu.

Ka seltsimehed tulid ja selle üle ta ei imestanud. Kui aga võimalus töötamiseks oli, oli neil alati harjumus tulla — tema ja nemad — ja keegi ei pidanud seda vägitööks, tema vähemalt sama vähe kui teised. Harjumus ajas neid seda tegema, mis nad suutsid, ja harjumus — see on enam vägevam tagasundivam põhjus, kui hääduis ise. Nad säädsid kilbid tuule vastu, igaüks ehitas oma arvamise järele ja ainukene lõbu, mida nad omale lubasid, olid lühikesed jalutuskäigud kuuri, kus seisid kastid roheliste pudelitega.

Juba hommikueine järele tundis rootslane puudust oma viinast. Seltsimeestele ütles ta, et pudelit katki on lõõnud. Nad pakkusid temale omadest, kuid ta protesteeris ja ei võtnud vastu. Lõunaajal kordasid nad oma ettepanekut ja nüüd võttis ta vastu. Päale lõunat laenas ta ühe ja teise käest pool kortnat. Selle tõttu ei loobunud mitte otsusest, see lükati ainult edasi lähemateks päevadeks.

Teisel hommikul jälgis ta oma naise tööd suurema tähelepanekuga kui muidu ja siin märkas ta, et naine tema otsust tõsiselt on võtnud ja ei pannud temale mingisugust viina. Ta ei tahtnud näidata oma kahklemisi ja vaikis. Kuid päale selle hakkas omale viina salaja ostma.

Vähehaaval sai talle selgeks, et tal niiviisi võimata on piletit ära maksta. Samal ajal tuli ta ka arvamisele, et poisikesele ei ole sugugi nii halb, kui ta päalelööjaks hakkab — kunagi ei ole halb kui õigel ajal õppima hakkad.

Nii see ka sündis.

Iga päev päale lõunat, kui vanem koolist tuli, pidi ta kivimurdu jooksuma. See oli raske talle ja ta nuttis sagedasti, kui teel teisi poisikesi kohtas, kes merele uisutama läksid. Uhkustamiseks toppisid nad püksisääred saabastesse, kuid temal olid ainult puukingad. Muidugi oli tal kodus ka paar vanu uiskusid nõõridega rihmade asemel ja tal olid ka paar saapaid, mis meistri pojale väikeseks olid jäänud. Kuid need olid ilma kotsadeta ja seepärast ei lubanud isa neid tarvitada, kuigi kotsad uisutamiseks just nii tarvillised ei olegi. No ja, nüüd on ju see ükskõik.

Rootslase naine rõõmustas tõsiselt, et mees viina ei joo ja pingutas kõike jõudu talle maitsevama sõõgi valmistamiseks, et ta aga ei tunneks viina puudust. Mees märkas seda väga hästi, mõistis ka, milleks seda tehtakse ja teadis veel paremini, et naine oma ja laste tarvitusi piirab ja temale hääd tahab teha.

Tolk. K. Dixi.

KOMMUNISTLIKU NOORSOO INTERNATSIONAALI

4. KONGRESS.

Mõne nädala pärast astub kokku Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali 4. kongress. Selle kongressi ees seisavad tähtsad ülesanded, mis lahendamist nõuavad. Päevakorras on järgmised punktid: 1) Üleilmiline poliitiline seisukord, Kominterni ja Kom. noorsoo Internatsionaali ülesanded ja taktika; 2) Täidesaatva komitee aruanded; 3) vabrikute-töökodade ringide loomine; 4) antimilitaristlik töö; 5) majanduslik võitlus ja töötamine ametiühisustes; 6) töötamine maa noorte seas; 7) meie vastased; 8) K. N. I. programm; 9) töötamine hommikumaadel ja asumaadel ning 10) sport.

Kõige päält tuleb kongressil seisukoht võtta Kominterni 5. kongressil, mis enne noorte Kominterni kongressi kokku tuleb, vastuvõetud taktiliste ja põhimõteteliste küsimuste kohta. Esimeseks neist on möödaläind diskussioon V. K. P. ja Saksamaa küsimus. Siis kommunistlike parteide ülesanded Prantsusmaal, Ameerikas, Bulgaarias, Itaalias jne. Selle järele küsimused, mis üles kerkisid ühenduses Saksamaa revolutsiooniga: töötamine kodanlikes sõjaväes, sõjalise interventsiooni (kallaletungimise) vastu kaitse valmistamine ja ka parteide ümberloomine vabrikute-töökodade ringikeste alusel.

Arusaadav, et 4. kongress Kominterni liini omaks võtab, nagu see seni pea kõigis ülemaalmised küsimustes enama jao ühingute poolt sündinud on.

Täidesaatva komitee aruandes tuleb kõige päält kindlaks teha, — kas vastasid oma ülesanetele viimase kongressi poolt vastuvõetud otsused. Viimase kongressi kõige tähtsam otsus oli, selle eelmise kongressi hüüdsõna „hulkadessel“ täiendamine praktiliste näpunäidetega. Viimane kongress näitas tee hulka võitmiseks ja see oli: vabrikutes ja töökodades ühingu ringikeste, kollektiivide loomine, ühingute poliitilise tegevuse elustamine ja noorsoo poliitiline kasvatamine ning majandusliku võitluse korraldamine.

Tehtud töö najal võime tõendada, et viimase kongressi otsused õiged ja elulised olid. Kogu selle aja jooksul, mis viimastest kongressist möödas, on üleilmises ulatuses kommunistlik noorsoo liikumine kasvanud. Ehk küll suuremaid tagajärgi saada oleks võidud, kui ühinged kogu oma jõu selleks kokku võtnud oleksid, on siiski möödaläinud 1½ aasta jooksul kõik ühinged vahetpidamata kasvanud.

Tähtsamaks küsimuseks, mis selle punkti harutamise juures kõne alla tuleb, on ühingute **poliitilise aktiivsuse tõstmine**. Viimastest kongressist saadik on küll see tegevusala paremale järjele jõudnud, kuid teda on vaja veel enam tõsta.

Punkti juures „vabrikute-töökodade ringikesed“ tuleb järgmist teha: 1) senises töös tehtud kogemused arvele võtta, nii eitavad, kui ka jaatavad; 2) ühingutele sellel alal uus tõuge anda ja 3) põhjalikult läbi kaaluda ühingute täieline ümberloomine ringikeste alusel.

Seni on kõige suuremaid tagajärgi ringikeste loomise alal saavutatud Saksamaal ja Tšehi-Slovakiast. Teistes ühingutes pole tagajärjed kuigi suured. Kongressil tuleb üles säada hüüdsõna: „Ühingute ümberorganiseerimine olgu 5. kongressiks lõpetatud!“

Antimilitaristliku töö küsimusel on iseäraline tähtsus selle tõttu, et kogu möödaläinud tegevuse ajajärgu jooksul on töötada tulnud sõjahädaohu ja sõjakahjude tasumise tähe all. Kõige suurejoonelisemalt korraldati antimilitaristlikku tööd Prantsuse ja Inglise okkupatsioonivägedes Saksa- ja Prantsusmaa ühingute poolt. Mujal pole see töö kirjanduse laotamise ja koosolekute korraldamise raamidest üle saanud. Kongressil tuleb siin oma mõjuv sõna ütelda, et antimilitaristlik töö muutuks ühingute päevaülesandeks. Ka Kominterni kongressil tuleb see küsimus harutamise alla.

Majanduslik võitlus ja töötamine ametiühisustes pole, väljaarvatud Prantsus-, Inglise- ja Venemaa ühinged, pea kusagilgi kuigi suure tähelepanu osaliseks saanud. Enamalt jaolt ühingutes tehakse sellel alal tööd ainult kord-korral, kuna plaanikindlus puudub. Kongressi ülesandeks on selle tegevusala elustamiseks tõuet anda, ning allakriipsutada selle ala poliitilist tähtsust ja poliitilist iseloomu. Eriküsimuseks on töölisnoorte streikide küsimus, mis viimasel ajal iseäranis teravaks on kujunenud Saksamaal, Skandinaavias ja Tšehi-Slovakiast. Siin tuleb kongressil kindel juhtnõu vastu võtta ja ühingutele juhatast anda.

Külanoorsoo seas töötamine on Lääne ühingutele üldse üks uus tegevusala, sellepärast ei ole siin röömustavaid tagajärgi üles lugeda, väljaarvatud Bulgaaria, kus ühing ligi 80% külanoorsoost koos seisab. Kongressil tuleb kogemusi koguda ja neid töö juhtimiseks ära kasutada.

Vastaste küsimuse juures tuleb kõige päält ära märkida, seda muutust meie vastaste ridades, mis 2. ja 2½ Noorsoo Internatsionaalidest ühe — sotside noorsoo Internatsionaali löi, ning lagunemist nende ridades. Teisena tuleb arvesse võtta fascistide tugevnemist Lääne ja Kesk-Euroopas, mis meie ühingute ette tähtsad ülesanded säeb. Meie ühingutel tuleb õige tõsiselt fascistlike

noorsoo organisatsioonide vastu võitlust alustada ja kihutustööd teha neis noorsoo kihtides, kust fascistlikud organisatsioonid omale liikmeid mobiliseerivad. Meie ühingutel tuleb võitlusesse fascistlike organisatsioonidega, pääle oma liikmete, ka kogu tööliste, talupoegade ja keskkihtide noorsugu tõmmata.

Eelolev kongress peab Kommunistlikule Noorsoo Internatsionaalile ka uue programmi lõpuliikumise kujus välja töötama.

Asumaadel ja Idas töötamise küsimuse harutamiseks luuakse kongressil osakond, mis selle küsimuse igatepidi läbi kaaluma peab. Osalt on meil juba sidemed Aafrika ja Indiaga, kuid sel alal on tarvis enam plaanikindlamalt tööle asuda. Suure tähtsusega on ka neegrite küsimus, kellele seas Ameerika ja Aafrika ühingud töötavad.

Ka spordi küsimuse harutamiseks luuakse kongressil osakond. Spordi organisatsioonides töötamise tähtsus tuleb nähtavale juba ainult selle asjaolu tõttu, et suurem osa ühingutest oma kongressidel kõik selle küsimusega tegemist on teinud. Spordi küsimuse kõrval tuleb kongressil lõpulikult otsustamisele ka kultuur-organisat-

sioonide küsimus, mis minevasel kongressil materjaali ja kogemuste puudusel otsustamata jäi.

Kokkuvõetult oleksid kongressi ülesanded järgmised:

1) Kindla seisukoha võtmine ilmapoliitilise seisukorra ja Kominterni ning Noorsoo Kominterni poliitiliste ülesannete kohta.

2) Möödaläinud ajajärgu töö hindamine ja viimase kongressi poolt ülesääatud pääülesannete õigeks tunnistamine.

3) Tõuke andmine vabriku-tehaste rakukeste loomisele ja kindla loosungi ülesäädmisele: „Ühingu ümberorganiseerimine olgu 5. kongressiks lõpetatud!“

4) Majandusliku võitluse ja ametiühisustes töötamise poliitilise tegevusega läbipõimimine.

5) Antimilitaristliku tegevuse muutmine üheks osaks ühingu igapäevastest ülesannetest.

6) Külanoorte seas töötamise alustamine.

Kõigi andmete järel otsustades võib kindlasti ütelda, et 4. kongressi tema ees seisvate ülesannetega hakkama saab ning ühingutele edaspidiseks tööks täpseid juhatusi annab.

Richard Mering.

Kolmas üleliiduline V. K. N. Ü. Eesti seksioonide nõupidamine.

Kuu aega on mööda üleliidulisest V. K. N. Ü. Eesti seksioonide nõupidamisest, mis oli 11—16. aprillil s. a. Moskvas. Nõupidamine arutas läbi rida tähtsamaid küsimusi edaspidises töös, erilist kriipsutades alla massilisele noorsoo kasvatusel. Et terve nõupidamise käik „Edasis“ täielikult ilmus, on siiski tarvilik lühidalt kokkuvõtet teha ja peatada enam tähtsamate küsimuste juures.

Organiseerimise küsimus.

Kohalikke aruandeid läbi arutades leiti, et suurem osa V.K.N.Ü. tööst on olnud nõrgapoolne. Tuleb süvendada plaanikindlalt V.K. N. Ü. liigete hulgas poliit- ja kultuur-kasvatustööd, niisama ka üleüldises noorsoo massis. Selleks leiti et V. K. P. ja V. K. N. Ü. Eesti seksioonid peavad ühiselt kavakindlalt kasvatusliku töö juure asuma. On vaja ka selleks kaastööle tõmmata harseksioone ja eestkätt kohtadel kooliõpetajaid. Luua kindel side õppiva ja maa noorsoo vahel. Viia läbi linna ringide hoolekandmine maa ringide üle. Lähendada V. K. N. Ü. liikmeid parteile. Organiseerida abiandmist rahvusvahelisele võitlevale proletariaadile. Laiendada alaliselt organisatsioonide töölisi- ja kehva talupoegade noorsoo arvel. Tõsta uute liigete poliitilist tasapinda, saates viimaseid omi teadmisi täiendama Eesti kui ka Vene õpeasutustesse. Kutsuda ellu I ja II astme V.K.N.Ü. koolid, et võimalust anda kõigile seltsilistele end täiendada poliitiliste teadmiste alal.

Poliithariduse töös

peab alguses olema ringi liigete isetegevus. Tuleb kollektiivide koosolekutel arutada poliitilisi, samuti ka majanduslikke küsimusi. Asuda leninismi propaganda läbiviimisele, eestkätt neis rajoones, kus Eesti asundustes noorsugu massiliselt asub. Selleks tuleb organiseerida koosolekuid, võimaluse järele konverentse ja nõupidamisi, sääli tuleks arutusele võtta: V. K. ajalugu, et noorsool oleks selge pilt kõigist revolutsioonilistest võitlustest ja edaspidisest Nõukogude Vabariikide Liidu tegevusest ja ülesannetest.

Aktiivselt tuleb jätkata poliitkirjaoskamatus ja kirjaoskamatus likvideerimist, viimast tuleb kohalike harosakondadega kindlas sidemes olles käsikäes läbi viia. Tunnistati tarvilikuks internatsionaalset kasvatust, selle läbiviimiseks on vaja kindlat sidet üleüldiste V. K. N. Ü. organisatsioonidega. Ka tuleb lalaliselt silmas pidada revolutsiooni eest langenute mälestusõhtuid, milliste läbiviimiseks tuleb juba aegsasti vastavat materjaali muretseda, samuti ka usuvastane propaganda, pääasjalikult tähtsamate usupühade ajal. Viimast tuleks käsitada eestkätt ajakirjanduses.

Kirjanduse küsimus.

1. LygEDA tarvilikuks esimesel võimalusel kirjastada sm. P. Petersoni kokkusäetud raamatut revolutsioonilise noorsoo liikumise kohta, pöörates V. K. P. keskkomitee Eesti seksioonide keskbüroo

ja Kirjastuse ühisuse poole materiaalse toetuse saamiseks.

2. Silmas pidades V. K. N. Ü. programmi ja põhikirja puudumist Eesti keeles, tuleb asuda viibimata selle väljaandmisele, pöörates V. K. N. Ü. kõrgemate organide poole majandusliku abi saamiseks.

3. Kuukirja „Säde“ sisu tuleb eestkätt maa noortele vastavaks teha, populaarses keeles kirjutades, samuti tuleb silmas pidada kooliõpilaste elu. Selle eesmärgi-saavutuseks on tarvilik, et kõik maal kui ka linnas olevad noored oma kuukirja aktiivselt kaastööga toetaksid.

4. Et „Säde“ majanduslikku alust kindlustada, peab iga V. K. N. Ü. liikme ülesanne olema kuukirja tellimine ja laialilaotamine oma liikmete seas kui ka väljaspool ühingut seisva noorsoo hulka. Niisama tuleb kõigil V. K. N. Ü. liikmetel „Säde“ laialilaotamisest ja tellimisest aktiivselt osa võtta.

5. Ajalehe „Edasi“ tellimise ja laialilaotamise nii noorsoo kui ka talupoegade massi keskel peavad V. K. N. Ü. ringid enestele järjekordseks ülesandeks säädma. V. K. N. Ü. ringidel, pääasjalikult aktiivsemal osal tuleb järjekindlalt iga kuu saata kirjeldusi ringi sisemisest elust, tööst ja selle kohta, mis nõukoguvalitsuse majandusliku elu kindlustamiseks läbi viidud.

6. Ringides, kus ilmuvad seinalehed, on büroode ülesanne läkitada need pääle äratarvitamist „Säde“ toimetusele.

Põllumajanduslike kooperatiivide, metsa ja maa küsimus.

Nõukogu vabariikide Liidul on põllutöös uus kindel plaan. Et meil on õige palju suuri ja väikseid kooperatiivlike ettevõtteid ja et seda kava igalpool plaanikindlalt teostada, siis nõuab see eestkätt V. K. N. Ü. liigete tegevust ja kaasabi. Tahetakse läbi viia põllutöö komisariaadi poolt kümne aasta jooksul kultuuriline põllupidamine. Seda viime meie läbi aga ainult siis, kui meie maareformi teostame, mille aluspõhjaks on kollektiivse majapidamise vorm ja millele ka eestkätt riik võimaldab laenu ja oma kaasabi.

Metsaasjanduses on lähemal ajal raske uuen-dusi ja parandustöösi ette võtta, kuid siiski on sellele tööle juba asutud. Eestkätt antakse kohaliku tähtsusega metsad üle, niisama tehakse võimalikuks talupoegadel kohalikkude metsade tarvitamine, samuti tuleb külvada maharaiutud metsade asemele uusi metsaistandusi.

Et meie kooperatiividel praegusel ajal laenu-saamine kergendatud on, siis näeme, et koopera-tiivide arv järjekindlalt kasvab. Põllumajanduslike kooperatiive on S. N. V. Liidus 32.600 ümber, käsitöölise kooperatiive 20.000 ümber, neisse käsitöölise kooperatiivlistesse artellidesse on koondunud kahe miljoni ümber käsitöölisi. 1. jaanuariks s. a. olid end üles annud keskpõlluasjand. komisariaadis järgmine arv kooperatiivisid: raioonilisi 120 ümber, kubermangulisi 68, kreisi-lisi 200, üleliidulisi 3.

See näitab, et iga kuuga meie kooperatiivide võrk lateneb. Kooperatiivi tähtsuse selgituseks on vaja eestkätt maal läbi viia koosolekuid, millisele tööle peavad V. K. N. Ü. ringid energiliselt tööle asuma.

Noorte pioneeride liikumine

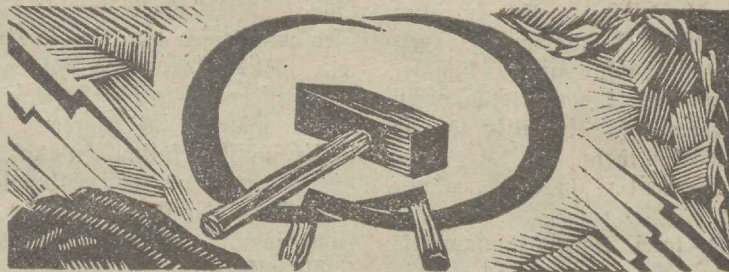
on meil uus ja sedavõrd tähtis, et õige raske on lühikest kokkuvõtet teha. Nõupidamine leidis tarviliku olevat, et keskbüroo lähemal ajal töötaks välja praktilised põhilased laste organiseerimise alal ning kiires korras saadaks need kohtadele, samuti valgustaks seda küsimust ka ajakirjanduses. Loodetavasti ilmuvad põhilased lähemal ajal.

Büroo valimised.

V. K. N. Ü. Eesti sektiioonide keskbüroosse valiti järgmised seltsimehed: Linkholm, Rammus, Piilmann, kandidaatideks: Raud ja Palm.

Kõiki neid ülemal ettetoodud küsimusi on vaja kohalikkude ringide koosolekutel läbi arutada ja kohalikke olusid silmas pidades vastav tööplaan kokku säada, mis ühes ehk teises kohas võimalik on eestkätt teostada. Selleks olgu meil kaasabi kooliõpetajailt ja õpilastelt, kes suve vaheajal maale sõidavad.

R—s.

Töölis-talupoja noorlugu ja füüsiline kultuur.

(Järg.)*

Ainult üffitud kehahäised harjutused ja spordialad ei suuda meile veel füüsilist kultuuri anda. Siin tuleb hästi meele pidada seda asjaolu, et igasugused harjutused ja sport ainult siis kasutuvad võivad olla, kui meie ühes nendega füsioloogiat ja aqieenat ei unusta. Seepärast siis vaatame järele need nõuded, milledest meil alati tuleks kinni pidada, kui füüsilise kultuuri osalikeks tahame saada.

Kõige esiteks peatame magamise, või une juures. Igas füsioloogia ja aqieena operaamatus on vastuvaidlemata ära seletatud, et inimese keha jõud, terwis ja energia ainult siis korrapäraselt võivad tequtseda, kui inimese organism tarwilisel määral und on saanud ja hästi wälja puhunud. Kuid selle pääle vaatamata wõime eneste juures kõige rohkem une puudulikust tähele panna. Selle asemel, et mitte hiljem kella 11—12 õhtul woodi minna, wõime tähele panna seda asjaolu, et just sellest ajast pääle elu alqab. Kui sellele weel juure lisada, et meil õige tihti õhu kinnistes, lämbunud ruumides, kinniste akendega tubades tuleb maaada, siis saame küllalt näitliku pilbi selle kohta, kuidas meil „füüsilist kultuuri saawutatakse“. Üldise une puuduse taqajärjel kannatab meie töölis-talupoja terwis õige raskesti! Wenemaa kodaniku keskmine elu kestvus ulatab kõigeft 28 aastani, kuna see rootslase juures 50 a. ja inglase juures 45 a. keskmiselt wälja teeb.

Sebasama tuleb tähendada puhkeaja kohta.

Pääle igasuguse töö — olgu see misugune töö tahes — nõuab inimese organism teatavat puhkamise aega. Kuid kui palju peetakse meil sellest kinni? Just siin wõime kõige rohkem üleslõiknust ja töö korratusi tähele panna. Mõned seltsimehed töötawad wahetpidamata, ilma et organismil puhkust anda, kuni see wahetpidamata töö oma wiljakuse kaotab. Alga ometi wõikime kõige paremini töowiljakust korraliku töö- ja puhkeaja wahelduse abil märkfa tõsta.

Weel wähem pannakse meil rõhku õhu, walguse ja päikese pääle.

Alga ometi on need kolm tegurit tähtsamatets

abinõudeks, millede abil meil tuhat korda kergem on oma organismi karastada ja tugewaks teha, kui seda kõige kallimad arstirohud teha suudaksid.

Thutattega on meil asjalugu samati korratu. Mõided, mida meie kanname, wastawad wäga arwa aqieenelistele nõuetele. Enamjagu püüame ikka „moodubest“ kinni pidada, kuna just „need moodud“ kõige kahjulikumalt meie keha osasid takistawad. Iseäranis tuleb see nähtawale meie noorte seltsiliste juures, kes kuidagi wiisi ennast „kapitalistlikust moodubest“ lahti ütelda ei soowi. Mõided peaksid meil igapidi nii palju aqieenelist laadi olema, et nende kätte all kõik meie kehaosad wabalt wõiksid liikuda ja et nende wahetele ühtelugu waba, puhas õhk pääseks, mis meie nahka kõige paremini kosutada suudaks. Kõiksugused „moodud“, mis kapitalistlikus ilmaporras mööduandjaks, peaksid töölis-talupoja Wabariigi Riibus täiesti wälja heidetud saama!

Ei saa mööda minna ka toitmiseft. Harulikult ei peeta meil söömise juures korda ega piiri. Sööakse mitte ühel ja samal ajal, ega ka mitte tarwilisel määral, kuna weel toit enne ruttu alla püütakse neelata, kui seda hästi korralikult ja aegamööda suus läbi näritakse. Selle taqajärq aga on see, et meil igasugused haigused, naagu kõhukattar, seedimatus, werewaeusus ja muud kõige laiemalt maad wõtawad. Peakime küll rohkem aqieenelist enese toitmist korraldama, kui oma terwise eest hoolt soowime anda.

Weel töö kohta mõni sõna. Rahjaks tarwitatakse meil töö juures kõige rohkem ülejõu käiwaid pingutusid, millede taqajärjel meie organismi ränqasti kannatab. Ülejõu töötamine ja selle läbi saadud kehahäised wigastused on kõige laiemalt tuntud just Wenemaa töölis-talupoegade keskel. Seepärast peab meie noorproletaarlaste keskel „teaduslik tööstuse organiseringise mõte“ kõige suuremat tähelepanemist leidma ja üldise füüsilise kultuuri alusõhjaks saama.

Tarwis on töölis-talupoja elu-olu nõnda korraldada ja püüda sisse säada, et see proletaarsete wabariigis igapidi rahwa jõudu, töowiljakust ja terwist kindlustaks.

Rahjaks seisame praegu weel sellest eesmärgist kaugel. Ja kuigi meil praegu puuduwad weel selle-

*) Waata „Säde“ nr. 2.

kohased olud, et üldiselt töö terwendamise juure asuda, siis ometi võiksime sel alal juba praegugi palju ära teha. Selleks tuleks ainult alg-aigieena põhialuselt kinni haarata ja paljudki „wõimatud olud“ kaotaksid silmapäriselt. Ja kõik see on täiesti wõimalik, kui meie oma kodust elutorda muundame ja wõimalikult laiemalt füüsilise kultuuri teostamisele asume.

Kui meie tahame üldise proletaarse kultuuri omandajaks saada, siis peame kõige päält füüsilise kultuuri osaliseks saama. Ja see arusaamine peab iga noorproletaarlaste poolt kõige suuremat tähelepanemist leidma.

Sel pool juba tähendamine, et õhul, walgusel, päikesel inimese organismi terwendamise juures õige juur mõju on. Müüd aga vaatame lühidalt järele, kuidas nad oma mõju meie organismi pääle avaldavad ja kuidas tuleks meil neid ära kasutada? Kõige päält tuleks tähendada, et ilma õhu ja päikeseta inimese organism üldse ei võiks tegutseda. Ei ole ju siis ka mitte ime, kui nende mõju üle inimese organismi pääle õige palju teaduslikke töid olemas on. Juba wanal ajal teadsid mõned Rooma teadusmehed, et loodust ümbritsewat õhku, walgust ja päikest paljude haiguste äraarstimiseks wõib kasutada. Kuid hulka aega hiljem ei suutnud teadusmehed küllalt ära seletada, kuidas wiisi õht oma mõju inimise organismi ja teiste loomade pääle avaldab. Ainult palju hiljem — 1854 aastal — kui kuulus Saksamaa arst Breemer õige laiast ja hääde tagajärgedega tiisikuse haiged alasti õhu käes arstima hakkas, wõeti õhu mõju uurimine kõige laiemates piirides ette. Praegu arstitakse wäga laiast igasuguseid haigusi õhuga ja sääl, kus arstirohud enam ei aita, päästab õige tihti korralik õhuga arstimine inimese elu. Mis aga puutub mitte haigete kohta, wõi õigem üelda, mitte maas lamawate haigete kohta (tahjuts on enamjagu inimesi haiged, kuigi nad töötawad ja jalul püüwad), siis teeb õht nende juures täiesti imet, sest pikema aja korraliku õhus wiibimise järele muutuwad inimesed palju tugevamaks, energilisemaks ja elurõõmsamaks, kui nad ennem olid. Sedasama tuleb tähendada päikese kohta. Päikese kiirte tarastaw mõju inimese organismi pääle on täiesti teaduslikult kindlaks tehtud ja seisab kõige ligemalt kuulsa Daani teadlase Finzeni nimega ühenduses, kes oma uurimistega päikese kiirtega arstimisele täiesti kindla ja teadusliku aluse pani.

Et iga füüsilise kultuuri esitaja ja poolehoidja enam wähem kõigega, mis füüsilisesse kultuurisse puutub, hästi tutaw peab olema, siis vaatame õige lühidalt läbi, kuidas sünnib õhu mõju meie organismi pääle?

I.

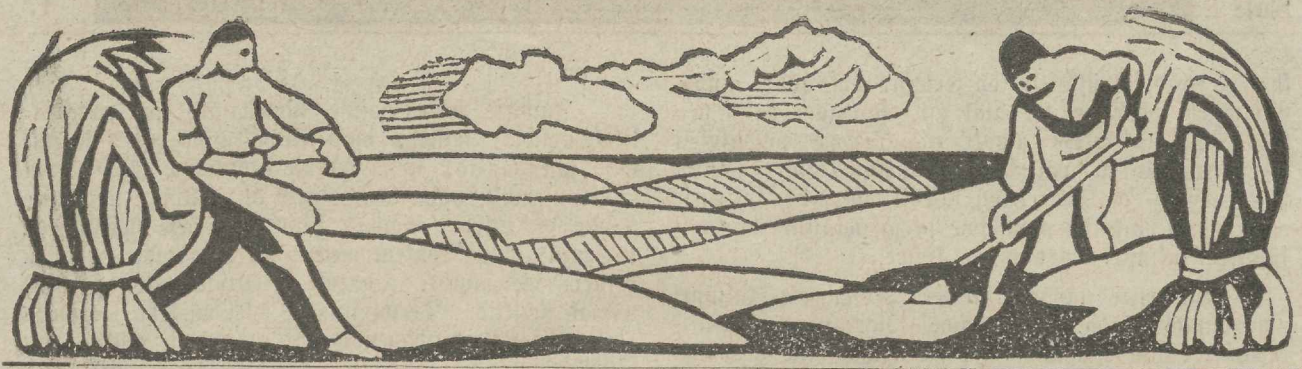
Inimese keha soojuse sünnitajaks on pääasjalikult toidud, millede osad ärapäolemisel endid hapnikuga ühendawad. Keha soojuse jahtumine sünnib seda ühetaolisemalt, mida ühetaolisem on õhtfond, mis meie nahka ümbritseb. Soojus sünnib inimese kehas seda rutemini, mida rohkem meie toitu tarwitame ja mida rohkem mehaanilisi liigutusi (näituseks tööd tehes) teewad musklid. Terwe inimese keha on keha soojusega alati ühetaoliselt wahendis, s. o. töötab wälja just niipalju soojust, nagu see normaalse keha juures tarwitab. Kui soojust inimese kehas kogub rohkem kui tarwis, siis sünnib selle äraauramine mitte ainult kopsude, waid ka naha läbi, mis omad augud selleks awab, et soojus wõiks tarwilisel määral wälja pääseda. Sel juhusel, kui keha ümbritsewat õht liiga külm, mis keha soojust rohkem wõib ära wõtta, walguwad naha augud tohe kinni, mille tagajärjel soojuse kehast wäljapääsemine tohe takistatud saab.

Kehatate — riided — on tähtsamaks abinõuks keha soojuse alalhoidmise juures. Kuid riided peawad niisugused olema, et nad kunagi ei takistaks üleaurust kehasoojuse äraauramist, sest muidu saab keha raskesti selle all kannatada. Keha naha läbi sünnib teataval määral sõehappe ja weauru kehast wäljahingamine ja hapniku wastuwõtmine. Mõndawiisi on kopsudega hingamise kõrwal nahahingamisel küllalt suur tähtsus. Kuid see ei ole weel kõik. Teadusliste uurimiste läbi on kindlaks tehtud, et paljude haiguste juures, nagu näituseks, kui neerud sugugi ei jõua enam töötada, siis kõik keha naht kusiniku, hipurhappe ja kusehappe jäätistega hige näol kaetud saab. Hige sees leiti kogumisti teisiigi keemilisi jäätiseid, mis siis kui nad keha sisse oleksid jäänud, inimesele surmawaks oleksid wõinud saada.

Õhu tähtsus, kui see alati meie naha osaksid pääseb ümbritsema, seisab just selles, et tema kõige paremini naha läbi wäljaauranud jäätised ära kõrwaldad ja meie keha nahka tarastab. Õhu mõju all hakkab keha suuremal määral soojust wälja töötama, hingamine kopsudes sünnib kiiremini, mille läbi keha rohkem hapnikku tarwitab ja ka ühes sellega sõehapet sünnitab, mis hingamise läbi kehast wälja woolab. Niisugusel kopsude „wentiileerimisel“ on õige suur tähtsus, sest et seeläbi kõigeparemini kõikisugused haiguse idud ära saawad kõrwaldatud ehk nõrkendatud ja meie kehatawa on alati rohkem normaalses seisukorras. Lühidalt kokkuwõttes tuleb tähendada: õht mõjub kõige paremini ja kasutawamalt närwitawa pääle, seedimiselundite ja mõtteaparaadi pääle ja aitab üldiselt normaalses, terwet keha kaswatada.

(Järgneb.)

Ed. Aibel.

RAKUKES, KUI ELU ALUS.

Dr. M—Is.

Et tundma õppida seesugust keerulist elu-avaldust, millist kujutab enesest inimese organism, on kõigepäält hädatarvilik elu enam lihtsamates avaldusvormides tundma õppida. Inimene ei kahelnud juba ammu selle üle, et loodus on lõpmatu mitmekesine oma arenemises, ja et kõrvuti kõrgesti väljaarenenud olevusega — inimesega, on looduses olemas lihtne elutekkimise vorm pisikese elava ainetombukese näol, niinimetatud rakukesena. Seda rakukest on aga võimata paljasilmaga näha. Ainult päale selle, kui 17. aastasaja esimesel poolel üles leiti mikroskoop, s. o. suureks-tegev klaas, sai võimalikuks lihtsama eluavalduse — rakukeses tundmaõppimine.

Mikroskoop, mis kujutab endast suureks-tegevate klaaside süsteemi, — üks klaas teise päale pandud, — andis võimaluse taime- ja loomarakukesi tundma õppida. Mikroskoobi täienemisega hakati rakukeses protsessi märkama ja tema ehitust, omadust ja elulist tegevust tundma õppima.

Missugune vastastikune vahekord on olemas lihtsa, esialgse eluavaldaja rakukeses ja täiuseni jõudnud inimese organismi vahel, milline looduse sünnituse krooniks on? Kui võrrelda piltliku näitena inimese keerulist organismi teise keerulise organismi, riigiga, siis võib rakukest võrrelda perekonnaga, kui algrakukesega, ehk põhirakukesega, milline kõige lihtsamaks inimeste grupilise elu avaldajaks on. Nagu riik koos seisab perekondadest, nii seisab ka inimese organism koos rakukestest, kujutades enesest „rakukeste ühendust“. Aga et ka kõrvuti kõrgesti väljaarenenud riigiga olemas on enam lihtsamad inimeste grupilised ühenduste vormid üksikute suguharude näol, siis on looduses samuti olemas üksikult elavad rakukesed tuntud seenoimukeste, bakteriate ja veekasvude näol, milliseid igalpool looduses, õhus, mullas ja vees laialiselt leidub. Võttes tilk vett üks-kõik kust veehoiupaigast, valades seda lihvitud klaasi päale ja pannes seda mikroskoobi alla, võime neid üksikult elavaid rakukesi suurel arvul, kõige mitmekesisemas vormis ja mitte haruldaselt, elavas liikumises seiskorras näha.

Vaatamata, et rakuke väga väike, nagu elava aine oimuke, on tal siiski kõik elava organismi

omadused, s. t. liikumise, ärituse, ainete vahetuse, kasvu, signemise (paljunemise), ja toidutarvitamise võimed. Rakukeses vorm ei ole alati mitte ühesugune.

Suuremalt osalt on rakukesed, millised elavad täieliku organismi koosseisus ja moodustavad tema orgaanid ja koed, peaaegu alati ühesugused, kas ümargused, mitmenurgalised jne. Rakukesed aga, millised elavad laialipillatuna looduses, erinevad oma vormi muutlikkuse poolest.

Liikumise võime on rakukeses juures eralduse tundemärgiks, vähemalt üksikult elavate, rändavate ehk ümberhulkuvate rakukeses juures. Seesuguseid ümberhulkuvaid rakukesi, millised iseseisvalt liiguvad, leidub ka inimese ja loomade organismis, nimelt veres ja limas, nõndanimetatud värvita ehk valgete vereliblede näol. Rakuke võib liikumist toimetada eriti selleks kõlbuliste patsitaoliste (keerduvate) orgaanide abil. Seesugust liikumist võib märgata meeste nende sugurakukeses juures, millisest inimese seeme koosneb.

Kuid rakukeses liikumine võib ka ilma selle jaoks määratud eriliste orgaanideta sündida. Sel juhtumisel aga raputab rakuke oma keha küljest võsud, niinimetatud vale-jalad lahti, millistes nagu valatakse rakukeses keha sisu, mille järele uuesti võsud jälle teises kohas ilmuvad, ja niisugusel viisil sünnib rakukeses edasliikumine tema alalise vormi muutmisega. Liikumise ajal haarab rakuke oma võsudega mitmesuguseid aine osakesi enesega kaasa, mis tema toiduks saavad. Seesugust liikumise viisi võib värvita libledes juures konna veres märgata, kui seda piiskadena klaasi päale paneme.

Teiseks rakukeses eluliseks omaduseks on tema äritatud saamise tundemärk, s. t. tema liikumise võime avaldamise tundemärgiks on keha kokkutõmbamine äritamise tagajärjel, kui teda kuidagi äritatakse. Rakukeses äritajateks võivad olla valgus, soojus, keemilised ained, elekter jne. Siinjuures võib katsete ajal märgata rakukeses mitmesugust liikumise viisi, mis ärituse jõust või omadusest oleneb.

Rakuke, kui elav olevus, tarvitab ka toitu ja temas sünnib ainete vahetus, mis seotud ühede omandamisega ja teiste eraldamisega toidu koos-

seisu osadest. Neid protsessisid ainete vahetamises rakukeses on tuntavalt raskem piltlikult ära näidata, kui rakukese liikumise võimet, sest käesoleva aja teadus pole veel niikaugele suutnud välja töötada nende lõpmatute väikeste keemiliste ühenduste äramääramise abinõusid, milliseid luuakse ja purustatakse alatihti väikeses elavas laboratooriumis, mida nimetatakse rakukeseks. Me otsustame rakukeses toimivate ainete vahetust nende nähtustega, mida me loomade organismis näeme. Tema suuruse tõttu ei ole raske samm-sammult jälgida seda lõpmatu keemiliste ühenduste loomise ja purustamise ahelikku (kuipalju see võimalik on käesoleva aja teaduse järele), mis kujutab endast paljude rakukese ühist tegevust. Mis puutub rakukese toitmisesse, siis võime eelpool tähendatud värvita verelibledest mikroskoobi all näha, kuidas nad bakterid püüavad, mis looma kehasse satuvad, ja aitavad seega organismil haigusest jagu saada, mida bakterid tekitavad.

Järgmine omadus rakukesel, kui elaval olendusel, on paljunemise võime. Oma kõige lihtsamal kujul näeme paljunemise ilmutust selles, et rakuke alaliselt oma keha pingutamise tagajärjel hakkab jagunema, mille järele kaks „tütar-rakku“ rakukesest lähti nõõruvad, milliste koosseisu läheb osa emarakukese kehast ja osa tuuma, milline samuti igasuguse rakukese põhiosa kujutab. Kuid päale selle paljunemise viisi, millest osa võtab ainult üks rakuke, ja mida võib suguvaheta rakukeseks nimetada, on veel teine — sugulise paljunemise viis olemas, milles päale rakukese sündmise emarakukese teise poole sugurakukesega liitub, s. o. isarakukesega. Selles seisabki sigivuse sisulikkus. See paljunemise viis vastab loomadele, kui paljurakuliste organismidele, samal ajal, kui eraldi elavad üksikud rakukesed, nagu näituseks oimulised seened ja bakterid, ilma sugutamata paljunevad.

Nagu iga elav olendus, enne kui ta paljunemise võime omandab, nii ka rakuke, teeb läbi kasvu ajajärgu, mille aja jooksul ta suuruse poolest suureneb, valminemise seisukorda jõuab ja päale selle paljunema hakkab. Kasv on samasugune rakukese omadus, kui kõik teisedki ülaltähendatud omadused. Rakuke tarvitab oma elusaateks äramääratud välise tingimuse kihtisid, s. t. temperatuuri, õhku, toitaineid jne., millest rakukese elu oleneb. Nende välise tingimuste kihi muutmisel kaotab rakuke elu kas ajutiselt või alaliselt. Nendest kihtide tingimustest tuleb kõige enne temperatuuri nimetada. Iga rakukese kuju jaoks on olemas soovitatav tempetuur, mille juures rakukese elulised arenemisastmed jõuavad oma kõige kõrgema pinguldusjärguni. Nii näituseks elavad kuumavereliste loomade rakukesed ja töötavad enam täielikult umbes 37° temperatuuris, sel ajal kui eraldi elavad rakukesed ka enam kõrgemat temperatuuri välja kannatavad, milles nad valminevad.

Kuid peaaegu mitte ükski rakukese kuju ei jõua välja kannatada keemise temperatuuri ja sureb selle käes otsekohe. Seda võime igapäev prak-

tilises elus tähele panna, kui ära tahame hävitada bakteeriaid, oimulisi seeni toores vees, piimas jne. Teisest küljest mõjub ka temperatuuri langemine teataval määral halvasti rakukese elutegevuse päale. Seda näeme me samuti igapäevases elus, kui toitaineid külma käes hoiame, et mitte bakteriatele, mis tõidu sisse kukkunud, häid tingimusi luua tema kasvamiseks.

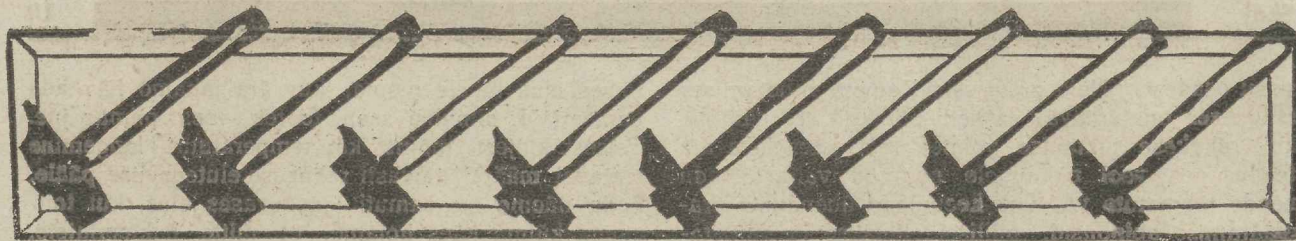
Ka valgus võib oma mõju rakukese elutegevuse päale avaldada, rõhudes ehk nõrgendades teda. Näitlikult võime seda näha rakukese juures, millised meie naha koosseisu kuuluvad. Päikese kiirte mõju all moodustavad need rakukesed niinimetatud värviva aine, mille tõttu nahk tumeda värvi omandab, ehk nagu öeldakse — „tõmmuks“ muutub. Röntgeni kiired on suutelised rakukese tegevust täiesti ära hävitama. Sellele ongi rajatud kahjulikkude paistetuste arstimine Röntgeni kiirtega, mis ära surmavad rakukesed, millised paistetuses olemas, ja seega tema edasikasvu seisma panevad.

Lõpuks võib üks ehk teine keemiline rohtude koosseis rakukest ajutiselt virgutada ehk rõhuda, või täiesti ära surmata. Seesugust kahjulikku mõju võivad rakukese päale avaldada mõnesugused kihvtid, nagu alkohol, morfiim, kloroform, efir jne. Värvilise verelible, ehk bakterite elavat liikumist, mida mikroskoobi all tähele võib panna, nõrgendab alaliselt ühe nimetatud aine tilk, mis klaasilasatakse, mille päale rakuke pandud. Sama kahjulikult mõjuvad need kihvtid südamele, närvisüsteemile jne.

Rakukese elu kestvus on mitmesugune, olenedes sellest, kas elab rakuke eraldi või teiste rakukese hulgas, s. o. organismis. Eraldi asuvad rakukesed ülalpool tähendatud bakteriate, seenekete kujul, peavad ägedat võitlust üksteisega oma olemasolu eest ja hävinevad harilikult õige ruttu. Rakukesed, millised elavad loomade orgaanides ja mujal, elavad harilikult õige kaua, kui nad aga haiguse ajal välja ei sure, mida organism üle elab ja hävitavalt mõjuda võib ühe või teise keha orgaani päale. Kuid sel juhtumisel, kui organism oma orgaanide üldise jõuga haiguse kõrvaldab, ilmuvad hävinenud rakukese asemele uued, olemasolevate rakukese paljunemise teel.

Kui rakukesel on üldiselt kõik need ülaltähendatud omadused, mis elavat olendust kujutab, siis teatavad rakukese kujud, mis meie keha orgaanide kujundavad, täidavad pääasjalikult ühte või teist ülaltähendatud osa, alludes siinjuures vastavale tööjaotuse põhimõttele, mis kohane organismile, kui rakukese ühendusele. Nii näituseks on meeste- ja naisterahvaste sugurakukese omaduseks sigivus ning kui neid kahte hääd sigivuse omadusega rakukest ühendatakse üheks, siis hakkab see kohe kasvama ja ilma tekkib uus organism.

Vaatamata selle huvitava asjaolu päale, mis elu ilmutamine enesest kujutab, kerkis rakukese biologia ehk rakukese elu teadus väga hilja üles ja ainult 19. aastajal sai lõpuliku tõenduse osaliseks, et rakuke ühtlasi elu aluseks, kui ka terve rea haiguste tekitajaks on.

TEADUS JA TEHNIKA.

Lennumasin põllumajanduses.

Ameerikas on lennumasin põllumajanduses tarvitusele võetud. Nimelt võitluses kahjulikkude putukate vastu. Sääi on 1902 aastal Meksikost iseäraline tõug sitikaid Kesk-Ameerikasse tunginud, millised puuvillaistandustele palju kahju teevad ja aasta jooksul umbes 300 miljoni dollari eest puuvilla ära hävitavad. Sitikate parv rändab aastas 49—160 penikoormat edasi. Neid hävitatakse calciumarsenaadiga, mida aga väga tülikas on maha külvada. Nüüd on seda aga Luisianna ja Missisipi osariikides külvama hakatud sõjaväe lennumasinatega, mis väga häid tagajärgi on annud.

Üks suurematest raadiojaamadest ilmas.

Jaava saarele, Malabari mägedesse on ehitatud raadiojaam, mis tarvitab jõudu 2400 kilovatti ja peaaegu kõige suuremaks jaamaks ilmas loetakse. Jõuga võib viiskümmend tuhat viiekümnevattilist elektrilampi valgustada.

Mägedesse, mis 2000 jalga raadiojaamast kõrgemad, on õhutraadid üles säetud.

Tuulejõu kasutamine.

Kütteinete, näit. kivisöe, õlide jne. kallinemise tagajärjel on viimasel ajal päevakorraks kerkinud tuulejõu ärakasutamise küsimus.

Eriti on selle küsimuse päale praegu Saksamaal suurt tähelepanu hakatud pöörama, sest Saksamaa kaotas ju oma suured söekaevandused ja on kütte poolest üpris raskes seisukorras. Käesoleval ajal töötab „Saksa inseneride liit“ välja kava, kuidas kogu maad tuuleturbiinide võrguga katta mille läbi miljardisid hobusejõudu loodetakse saada. Esialgul tahetakse tuulejõuga põllutööstust ja neid tehaseid varustada, mis linnadest eemal asuvad ja seetõttu elektrijaamade energiat kasutada ei saa. Toimepandud uurimistest on selgunud, et Põhja-Saksamaal tuulejõu kasutamiseks eriti soodsad tingimused on.

Tuulejõu kasutamise küsimus on ka teistes maades arutusel. Nii on Argentiinias üle 15.000 tuuleturbiini üles säetud, mille energia põllumajanduse töödele rakendatud. Uute, täiendatud sisesaadete tõttu on tuulejõu kasutamises õige häid tagajärgi saavutatud.

Uus sabaga täht.

Kapstadi tähetorni eriteadlased olla uue sabaga tähe üles leidnud ja jälgivat nüüd tema rada. Tähetorni väljaarvamiste järele olla 30. märtsil nähtavale ilmunud sabaga täht maakera juurest jälle tähtsal määral eemale tõttamas. 22. veebruaril olla ta päikesel kõige lähemal olnud, praegu viibivat ta aga juba jälle oma lõpmatul teekonnal ilmade kaugusesse. Juuni kuu algul minevat tema tee risti Orioni tähtede kogust läbi. Tähelepanekuteks meie laiuskraadides on need andmed väga ebasoodsad.

Südame tegevus magades.

Inimestel on harjumiseks saanud ennast magades tekiga katta, et kehale tarvilist soojust kindlustada, mis vere tasasema ringvoolu tõttu muidu kaduma läheks. Lamades tuksub süda pikaldasemalt ja teeb kümme lööki minutis vähem kui püsti olles. Kaheksa tunni, s. o. keskmise magamisaja vältel, töötab seega siis süda 5000 kokkutõmmet vähem. Süda pumpab iga löögiga 150 grammi verd kehasse; öösel magades aga — 750,000 grammi vähem, kui sama aja kestel päeval. Et aga keha soojus vere ringvoolu kiirusest tingitud on kuid lamades veri märksa pikaldasemalt läbi soonte voolab, siis on kätte otstarb vere nõrgema ringvoolu tõttu madalamale langenud keha soojust normaalni tõsta, teiste sõnadega: takistada kehasoojuse äraauramist.

Kütte tagavarad maapõues.

Teadlaste väljaarvamiste järele jätkub maa põues peituvaid kütte tagavarasid sel juhul, kui kütte tarvitamine praeguses tempos edasi kestab, kõigest 1500 aastaks. Kivisöe, kui tähtsama kütteaine tagavarad pole kõikides riikides mitte üheaolised, Inglismaal jätkub kivisütt kõigest 100 aasta päale, kuna Amerika Ühisriikide tagavarasid 1500 aasta päale arvatakse. Saksamaal jätkub oma sütt umbes 1000 aasta päale.

Naftatagavarad on palju väiksemad. Kõige hiljem 80 aasta pärast saavad kõik senini töötavad naftaallikad tühjaks jooksma. Nafta tarvitamise kiire kasvamine hävitab hiigla kiirusega nafta tagavarasid. 1900 aastal saadi naftat 20 mil-

joni tonni, 1905 a. — 28 miljoni, 1915 — 50 miljoni ja 1920 a. — 98 miljoni. 1920 aasta saagist langeb 65 prots. Amerika Ühisriikide ja 22 prots. Mexiko päale, järelejäänud 13 prots. langeb Euroopa, Asia ja Afrika päale. Kui nafta tarvitamine Amerikas praegu ainult nii suur oleks, kui 1908 aastal, jatkuks naftat 80 aasta päale. Kuid viimaste aastate jooksul on naftatagavarade hävitamine niivõrd edenenud, et teda Ameerika Ühisriikides vaevalt 22 aasta päale jatkub.

Keeduvilja aiad meres.

Jaapani ja Kauge-Ida maade mereäärsed elanikud tarvitavad toiduks meres kasvavaid vetikaid. Mõned vetikate sordid saavad toiduks kasutatud ilma suurema ümbertöötamiseta, osa vetikaid saab enne turule laskmist vastavalt ettevalmistatud. Vetikad kuivatatakse, keedetatakse ära ja saadetakse hiilgavate pikkade niitidena, ehk sülditaolise massina või vedelal kujul turule müügile. Üks sort vetikaid, mida elanikud meres kasvatavad, on eriti kõrges hinnas. Septembrikuu lõpul säetakse merde kalda läheduses pilliroost rütvad püsti, millele külge võrgud kinnitatakse. Selle tõkke abil saavad vetikate ujuvad ideed kinni peetud. Sarnasel vee põllul sirguvad viimastest vetikad. Saagi koristamist toimetatakse harilikult jaanuarist kuni märtsikuuni.

Kui sarnast mere keeduvilja põldu veel kunstväetisega rammutada, nagu lämmastiku fosfori jne. tõuseb saak mitmekordseks.

Elektri energia eksporteerimine.

Elektri energia eksporteerimine ühest riigist teise areneb iga aastaga. Euroopa riikidest on energia väljasaatmises tähtsamal kohal Schveits, mille energia tagavarad 4 miljoni hobusejõuliseks arvatakse, sellest saab ära kasutatud — 1 miljon hobusejõudu, Norramaa — 12½ milj. hob. jõud,

eksploteerimisel — 1½ miljoni h. j. ja Rootsi-maa — 6½ miljoni hob.-jõulise energia tagavaraga, millest kasutamisel — 1½ miljoni hob. jõudu.

Daanimaa, kus vee jõud elektrienergia saamiseks puudub, hakkab saama energiat traadi teel.

Rootsimaa annab oma jaamast elektri energiat elektri raudtee jaoks Lapimaale, mis Norramaa päralt.

Schveits saatis 1922 aastal Saksamaale — 40.000, Prantsusmaale — 30.000 ja Itaaliasse — 50.000 kilovatti elektri energiat.

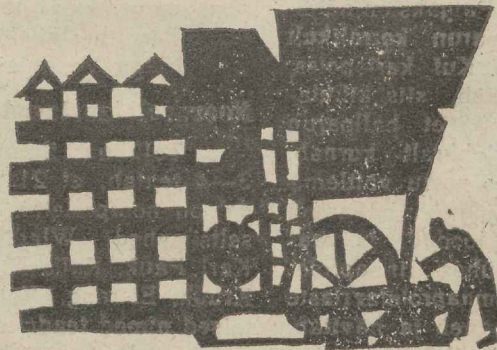
Norramaa kavatses tulevikus suuremal alusel oma piirides asuvaid veekogusid kasutama hakata, millised võimaldaksid energiat kogu Euroopa raudteede elektrofiteerimiseks.

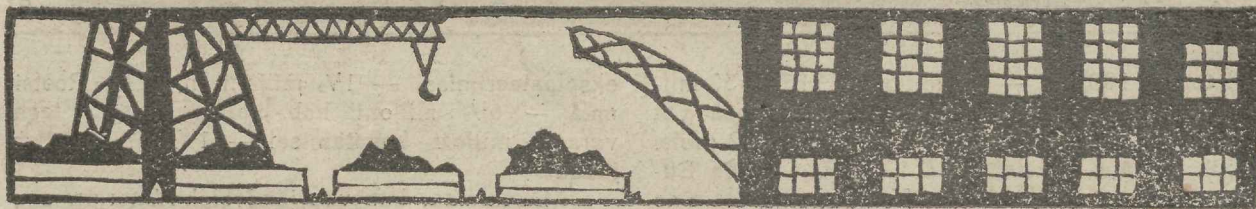
Bakteeriato elust.

Katsed, mis kümnete aastate vältel Inglismaa laboratooriumides bakteeriato kallal toime pandud, tegid avalikuks, et üksikute bakteeriato kultuurid 14 kuni 20 aastase alalhoidmise järel veel elujõulised olid, ainult kolera vibriaanid ja differiidi batsillused said lõpulikult hukka. Soojatõbe batsillused, milliseid kinnistes klaaspurkides alal hoiti, olid suutelised veel 18½ aasta pärast soojatõbe palavikku välja kutsuma. Siberi katku batsillused ei kaotanud elujõulikkust 19 aasta vältel; üks sarnane batsilluste kultuur, mis 31 aastat paberist kapsli sees alal hoiti, oli siiski veel suuteline paari tunni jooksul hiirt ära surmama.

Teisest küljest tehti selgeks, et mere poolt liikuv õhuvool mikroobidest peaaegu täitsa puhas on. Sammuti saab mannermaalt liikuv õhk mikroobidest puhastatud kui teda tuul vähemalt 100 kilomeetert üle mere ajab.

Viimasel ajal on tõendust leidnud huvitav asjaolu, et tormisel merel tõusvad lained osa bakteeriato veest õhku edasi annavad.

KROONIKA.

Noorte jõud Ameerikas kõveneb.

Ameerika Noorsoo ühing on viimasel ajal arvuselt kasvanud.

Enam tugevamaks organisatsiooniks loetakse Uruquai (Lõuna-Ameerikas) organisatsiooni.

Tööta noorte arv Saksamaal suureneb.

Berliini tööbörsedes on registreeritud mitte vähem kui 9 tuhat tööta noortöölist. Töelisel touseb aga nende arv „Vorwärts“ teatel (Saksa sotsiaal-demokr. häälekandja) 18 tuhandeni. Seega tuleb Berliinis iga 6 noortöölise pääle üks tööta noor.

Töölise spordiliit Soomes.

1919 a. asutati Helsingis töölisspordi liit. Otsekohe pääle asutamist hakkas liit järjest kasvama ja juba 1921 a. oli liidus 260 seltsi 25000. liikmega. Praegu touseb liitu kuuluvate seltside arv üle 400, ligi 40.000 liikmega. Liidul on kaks häälekandjat: „Töölise Spordi leht“ ja „Naistööliste Spordi leht“. Nende lugejate arv touseb ühtekokku ligi 25.000. Liit peab ühendust ka teiste maadega, nagu Saksa-, Wene-, Läti- ja jne. Soome töölissport seisab kindlalt proletaar- sel ja klassivõitluse alusel.

Eesti maatöölisnoorsoo seisukorrast.

Maatöölisnoorsoo seisukord on äärmiselt vilets. Palgaolud on väljakannatamatud. Mõnedes kohtades maksetakse karjapoistele keskmiselt 600 kuni 700 marka kuus „palka“. Tööpäeva pikkus on harilikult 12 ja rohkem tundi. Puhkusest ei ole üldse juttugi. Noorsulane ja teenija peab rühkima suvel 18 tundi päevas. Palgaks on näljapennid ja neidki ei maksa hallparun korralikult välja. Tervishoiust pole juttugi. Kui karjapoiss, noorsulane, või teenija haigeks jääb, siis kihutatakse ta minema. Kõigest sellest, et hallparun töölisnoorsugu halastamatult ja jõhkralt kurnab, on noorsugu aru saanud ja selle vastu võitlemiseks kindlalt oma ridasid koondama hakanud. Selleks on maal organisatsioonid loodud, ja vaatamata sellepääle, et kodanlus ühes linnaproletaarlaste organisatsioonidega ka maaproletaarlaste organisatsioonid järjest kinni paneb ja hävitab, tousevad nad ikka ja jälle uuesti ellu.

Kommunistlike noorte tagakiusamine Bulgaarias.

Kodanluse ja valitsuse ajakirjandus teeb ägedat kihutustööd kommunistliku noorsoo vastu Bulgaarias, süüdistades teda noorte päeva läbiviimises ja toonitades, et see olla olnud nagu jõudude proovimobilisatsiooniks septembrikuu ülestõusmise ettevalmistamiseks.

Kõiki keskkomitee liikmeid kiusab valitsus halastamatult taga ja jälgib igat liigutust. Ühingu sekretäär sm. Aleksandrinov on juba arreteeritud.

Neljas ülelinnaline Leningradi parteitute noortööliste konverents.

Neil päivil peeti end. Mihailovi teatris ära ülelinnaline parteitute noortööliste konverents, millest osa võtsid kõigi Leningradi vabrikute ja tehaste noortööliste esitajad. Konverentsil olid esitatud ka Wolhovstroji noortöölistel.

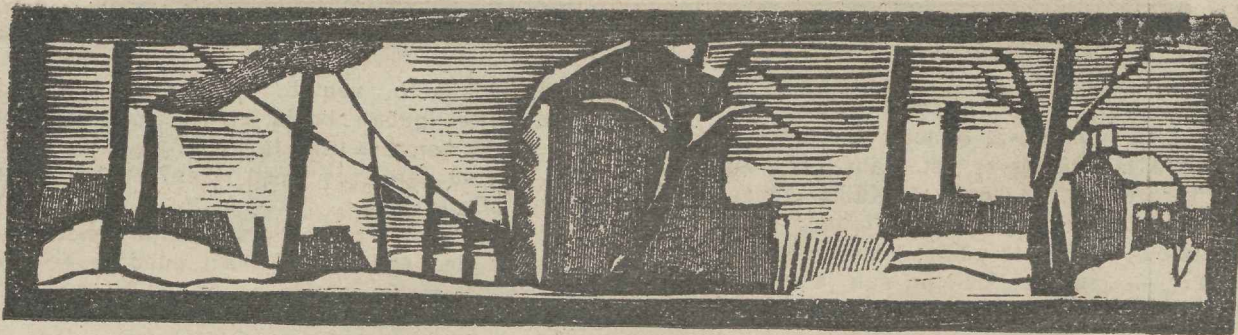
Konverents arutas noortööliste elu-olu küsimusi valmistuses ja võttis vastu otsuse, mille järele noortöölistel Kommunistliku Noorte Ühingu jälgedes töötavad käia. Pääle selle võttis konverents vastu tervituse W. K. P. Leningradi kub. 20 konverentsile, milles muu seas toonitatakse: „Meie konverents avab meile [tee Iljitshi juhtmõtete jälgedes käimiseks. See on meie esimeseks sammuks. Ees seisab meil palju tööd, palju õppimist, enne kui meie õiguse saame endid tõsisteks leninlasteks nimetada. Ja sellel teel näeme me teisi, W. K. P. Leningradi organisatsiooni näol, endi otsekoheseid juhtisid ja õpetajaid. Meie töötame kõik oma jõu teile anda leninismi jõudsamaks süvendamiseks ja tema juhatuste elluviimiseks.

Tervitus teile, meie vanemad seltsilised!

Elagu Venemaa Kommunistlik partei!

Noorproletaarlaste Eesti kodanluse türmides.

Tallinnas ilmunud „Meie Noor Tööline“ nr. 3—4 teatab, et 21. jaanuaril ja järgmistel päevadel on noorproletaarlastest arreteeritud järgmised seltsimehed: Wladimir Kangur, Andrei Murro, Karl Pauk, Kallas, Olga Kunnapuu, Leena Laid, Kruuk, Estrang, Veimer, Sepre, Tuule, Osjamets, teised nimed teadmata. Eesti töölisnoorsugu nõuab nende vabastamist.

ÜHE FRAKTSIOONI SÜNDIMINE JA SÜREMINE.

Jüri luges „Edasist“ ja kadetuse pärast jooksis tal kohe ilagi suust.

— Jumala eest, inimesed elavad päris hästi: mitmesugused kalduvused, platvormid ja oppositsioonid... Aga meil noorte ühisuses ei ole platvormi ega fraktsiooni! Ainult politprosvet, ja organiseeri kui tahad.

Jüri ohkas raskelt ja torkas jälle nina „Edasisse“.

Kirjatükis soovitab üks vastutav seltsimees teisele mitte vähem vastutavale seltsimehele esimese astme kooli minna ja ühes sellega ka noorte pioneeride rühma kirjutada.

Jüri jäi üllatusest hing nagu päris kinni.

— Waat' see on tore, sellest saan ma alles aru!

Jüri tõusis meeleolu nii et enam lugedagi ei võinud.

— Ja, nii ei või enam edasi elada!

Kas või kõige väiksemagi fraktsiooni, või kõige närusema platformikese — aga on tarvis luua! Kas meie ei olegi inimesed või mis?!

* * *

Jüri istus noorte ringi koosolekul ja kuulas büroo sekretääri aruannet büroo tegevusest.

— Büroo otsustas otsustavat võitlust lohkuse ja distsiplineerimatusse vastu läbi viia. Tarvis on trahvida neid, kes poliitringi koosolekutel ei käi, samuti ka neid, kes suitsetavad.

Jüri mõtles endamisi:

— Tunname teid bürokraatid, mõtlesite välja trahvid, distsipliini! Kellele? Ise aga suitsetate, ja meie — reamehed, ei tohi? Waat' kus mul demokraatia!

Sekretäär räägib edasi:

— Büroo korraldab ajaloomuuseumi ekskursionsiooni.

— Ekskursiooni, — mõtleb Jüri. Kas teie ei näe, et mai juba käes, parem ostke jalapall! Teil ei ole mingisugust majanduslikku plaani...

Sekretäär lõpetas oma aruande. Jüri ronib kohalt välja ja pahvatab otsustava kõva häälega:

— Massede demokraatia nimel protesteerin kõikide bürokraatide ja oborontshikute vastu.

Waikus võtab maad... Sekretäär küsib aralt: — Kes te niisugused olete? Kes sinu fraktsioonis päale sind veel on?

Jüri nagu kokkus. Kuid korraga tõusid tema imestuseks kohtadelt üles August ja Hans.

— Meie oleme fraktsioonis, — kinnitavad mõlemad kindlate sõnadega.

Ootamatu toetus rõõmustas Jürit väga ning ta teatas koosolekule kiires korras, et fraktsioon läheb nõupidamisele.

Jüri, August ja Hans lahkusid toast.

* * *

Kas teie juba ammu sellele kaasa tunnete? küsib Jüri oma kaaslastelt.

— Mina juba kolm päeva, — Kiidab August.

— Kuda siis — küsisin sekretäärilt paberossi, aga tema ütles, et ei ole. Waatan, viie minuti pärast võtab taskust paberossi ja paneb suhu.

— Oborontshikud on kõik niisugused, — toonitab Jüri. — Aga sina? küsib Hansult.

— Mina juba terve nädal. Kas see on siis lubatud, et püksa rebitakse?

— Hullasime temaga ja tema võttis ja tõmbas — püksid läksidki katki!

— Aga sääli olid ju ometi tüdrukud ka. Kas see on mõni revolutsiooniline tegu.

— Waat' mis tähendab massidest eemal olemine! Lahkus massidest ja nüüd lõhub püksa just kiuste, — lausus fraktsiooni juht Jüri.

Sel silmapilgul astus sekretäär korritoori, kus „fraktsioon“ nõu pidas.

Ta võttis taskust paberossikarbi välja:

— Kas tahad August? Kuule Hans, ma unustasin sulle ütelda, et tule täna minu juure pükste järele. Wend kinkis mulle galifree püksid, mulle on nad vähe väiksed, arvan — sulle on nad aga just kui loodud. Pane lõhutud pükste asemel jalga.

Wähe aja pärast seisis seltsimeestest maha jäetud Jüri üksinda nukralt ja vihatuna korridoris ja närts oma mustasid sõrmeküünesid.

Kui Jüri mõne minuti pärast langenud meeleolus aralt koosolekule ilmus, otsustas koosolek teda poliitringi koosolekutel käima kohustada.

Sääsk.

Hunt ja põder.

Vana hunt näeb, et tema kõige jõuga jooks-tes põtra tagaajades sellest maha jääb, kuna see aga kergelt traavlit laseb. „Kallis kaaselanik!“ hüüab ta: „Pea! ajame sõna juttu!“ Põder pöörab ümber, vaatab ta pääle, küsib: „Mis sa tahad öelda?“ — Hunt: „Küll on sull jalad; kuhu sa alati nii tõttad?“

Põder: „Küll on aga sull hambad; miks sa neid nii varjad?“

Hunt: „Koguni ei! vaata!“ ajas suu ammuli ja ligines põdrale.

Põder plahkas tagumise jalaga paar hammast hundil suust maha ja lippas minema. Pettus sai hästi nuheldud.

Viimne häätegija.

Krants oli üsna vana, kuid toitu, ehk küll peremees rikas oli, sai kõhnasti. Perelapsed, noored koerad, loomad naersid teda, pilkasid, et ta nii truuduse, aususega oma ametit peab ja õigel ajal ka haugub.

Korra läks ta üksinda metsa kõndima, maja piiri revideerima, sai hundiga kokku. Krants oli juba nägemise poolest nii vaene, et ei saanud aru, kellega tall nüüd tegemist on. Sõna-sõnalt rääkides avaldas Krants kõik oma südame päält ära:

et nüüdki kõnnib, vaatab, mis metsas sündinud. „Olgu raske, püüan hoida kõike oma peremehe vara ausalt korras“, lisas ta juure.

„On su peremees tõesti rikas?“ küsis hunt. Krants: „O, ja!“

„Siis sa oled rikka vara kaitsja, endal aga midagi ei ole, ega saa olema; nüüd ju kellegil eraomandust ei ole, nõnda nõuab säädus!“ rääkis hunt.

Krant: „Minu vanadus sunnib teenriks olema!“

Hunt: „Teen sulle suure hää, vabastan orjusest: sõõn su ära!“ Haaras Krantsi kõrist kinni ja viis õhtu-ooteks.

Igavesti vangis.

Jõeke voolas vabalt mäletamata ajad. Mölder viimaks leidis tema, ütles: „Selle vee pääle võib ju väga hästi veskit teha!“

Õeldud, tehtud. Tugev tamm pigistas jõekese voolu vabaduse kinni. Küll püüdis igat viisi voolukene teed leida, aga — ei saanud. Küll mulle kevadised voolud aitavad, murrand endale vaba tee, rääkis jõeke. Kevade. Küll mürasid jääd, vesi. Tamm jäi kindlaks, mölder juhtis vett nagu tahtis. „Kaval ja leppimata on inimene, kui ta oma tahtmise vangi kedagi on saanud“, rääkis jõeke ja veeretis kivipooli edasi. A. I.—s.

Nõrk postiühendus

on V. K. N. Ü. Põhja-Lääne oblasti ja Pihkva Eesti sektsiooni vahel, mis tihti ärevaid läbi-rääkimisi Moskva valla kutsus. Kui lähemal ajal ei ole kindel ühendus jalale säetud, siis on Moskva poolt „sõja“ väljakuulutamise paratamata.

(Allkiri.)

RAADIO TEADAANNE.

Teadustatakse, et Leningradist Novo-Nikolajevski arva puhub põhja tuul. Tõenduseks on see asjaolu, et Siberist Moskvasse ja Leningradi sõitnud V. K. N. Ü. Eesti sektsioonide esitajal tuli siin kuu aega ümber lonkida enne kui tuul sõitjale päripidi puhuma hakkas ning esitus õnnelikult tagasi võis sõita.

(Agentuur.)

L—i Eesti Jaani kirikus algab leer.

Osavõtjad peavad omalt poolt kaasa võtma: 10% piiblit, 10% katekismust, 30% vastuvõtlikku patust meeoleolu. Leerist saab: 50% riigikorra vastast agitatsiooni, kärekas omaaetut ja üks kaerajahu kook. Kes selle tähtsusest aru saab, palun rutata.

Hinge karjane (Allkiri.)

ON ÄRA KADUNUD

„Sädeme“ kaastöölise südametunnistus, kes kaastööd ei tee. Kes selle ise endal üles leiab, palun kohe selle tõenduseks oma kaastööd saata „Säde“ nr. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

(Allkiri.)

Väljaandja: Eesti Kirjastuse Ühisus.

Vastutav toimetaja: P. Peterson.

18-aastane noorkommunist Engel maha lastud.

Kogu ilma tööliste ja talupoegade noorsoole.

Seltsilised! Kohutav kuritöö suurendas Poola kodanluse kuritööde pikka nimekirja. Meie noor seltsimees Engel on sõjavälja kohtu poolt surma mõistetud ja surmaotsus on viibimata pääle Poola vabariigi presidendi poolt kinnitamist täide saadetud. Engel oli 18 aastat vana. Lühike telegramm tõi meile selle uskumata teate.

See jätk tapmine on juba Poola proletariaadi hulgas rahutustormi välja kutsunud, ja isegi soislaal-äraandjad, need reaktsoonilise kodanluse valitsuse õuekoerad, on tarvilise leidnud olevat selle vastu protesti tõsta. Kommunistliku partei ja Kommunistliku Noorsoo ühingu kasv Poolas, vaatamata tema põranda all olemise ja äärmise tagakiusamise pääle, tõukab Poola päädkaotanud kodanluse imestamiseväärilisele jultunud kuritegevusele, millest isegi demokraatlik kodanlus sunnitud on lahti ütlema.

Tööliste ja talupoegade noorsugu Poolas!

Kogu ilma tööliste ja talupoegade noorsugu ühineb teie leinaga ja avaldab teile oma tõsist solidaarsust. Ta usub kindlalt, et mitte sajad aastad sunnitööd ega elajalikud tapmised ei purusta Poola kommunistliku noorsoo revolutsioonilist tahtevõimu, tema tahtmist võidelda kuni täieliku võiduni kodanluse ja sotsiaal-äraandjate üle.

Kõigi maade töölisnoorsugu!

Meie seltsimehe Engeli värske haura juures töötame meie kõik kõige jõuga toetada endi noori seltsimehi Poolas.

Sm. Engeli mälestus jääb igaveseks kogu ilma revolutsioonilise noorsoo ridadesse. Tema eeskujuga saagu meile helgeks eeskujuks meie võitluses mitte elu, vaid surma pääle kapitalistliku korra vastu!

Maha Poola reaktsioon ja tema teenrid!

Elagu Poola kommunistlik noorsugu!

Elagu üleilmne revolutsioon!

Kommunistliku Noorsoo

Internatsionaali täidesaatev komitee.

S. N. W. Liidu Rahwa Rahanduskommisjariaadi KUULUTUS.

S. N. W. Liidu Rahwa Rahanduskommisjariat kuulutab sellega, et talupoegade võidulaenu obligatsioonide realiseerimine väljalaske hinna 85 kop. eest lõpetatakse 20. mail s. a. ära.

Laenu oigatsioonide edaspidine realiseerimine sünnib hindade järele, mis Rahwa Rahanduskommisjariat kindlaks määrab ja välja kuulutab.

20. maist kuni edaspidise muutmiseni määratakse obligatsioonide müügi hind kindlaks:

1 rublaline	— rbl. 87 kop. (kaheksakümmend seitse).
3 rublaline	2 rbl. 61 kop. (kaks rubla 61 kop.).
5 rublaline	4 rbl. 35 kop. (neli rubla 35 kop.).

S. N. W. L. Rahwa Rahanduskommisjari eest Frumkin.
Waluita walitsuse ülema asemik Lojewetski.
Riiklikkude laenude erilise osakonna juhataja abi Wulf.

Noorsoo poliitika, kirjanduse ja teaduse kuukiri

„SÄDE“

ilmub korralikult üks kord kuus Eesti Kirjastuse Ühisuse väljaandel Leningradis.

Toimetus ja talitus: Ленинград, Фонтанка 27, „Сяде“.

Toimetuse koosseis: Peeter Peterson, Julius Rammus, Olev, August Lukin ja Juhan Hurt.

Oma kaastööd on lubanud: J. Aibel, N. Janson, Ed. Jürgenfeldt, J. Ik-melt, W. Kirik, O. Kullerkupp, Käärik, K. Linkholm, Lukas, Leetsmann, Mägi, Multiin, Märs, E. Nirk, Jakob Palwadre, A. Pintsel, E. Päll, Pikker, Pilman, Palm, Pender, Pull, A. Raud, K. Raud, W. Rätsepp, Rähni, Ain Rannajäet, A. Sisask, J. Tamm, G. Teiter, K. Treufeldt, Ed. Teiter, Elise Tenter, Totsel, Vent, J. Vaino, Artur Vallner, Voldemar Võõlmann ja teised.

Üksiku numbri hind 10 kopikat.

Võetakse vastu tellimisi aasta lõpuni: 3 kuud — 25 kop., 6 kuud — 50 kop., aasta lõpuni — 70 kop.

==== Nõudke proovinumbrisid! ====